

Брой 10 (2005) Година LXIII, ISSN-0205-0943

октомври 2023 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Международен ден на Черно море, почистване на плажа и туристическите пътеки около хижа „Черноморец“ - 31 октомври, хижа „Черноморец“, ТД Родни балкани - гр. Варна

Поход „В царството на дивата циклама“ по случай празника на град Дряново - октомври, гр. Дряново - Дряновски манастир, ТД „Бачо Киро“ - гр. Дряново, Община Дряново

Зелен маратон (коломаратон) - октомври, по наредба, ТД „Родни балкани“ - велолюб „Устрем“ - Варна
Изкачване на връх Миджур - октомври, Чипровска планина, ТД „Бонония“ - гр. Видин

Походи, посветени на 1 ноември - Ден на народните будители - октомври - ноември, по места, БТС, ТД „Кестенова вечер“ - среща на туристи ветерани - 1-2 ноември, ТД „Калабак“ - гр. Петрич

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ - 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Награждаване на носителите на златна, сребърна и бронзова значка на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“ - ноември София - БТС, МОН, ММС, МК, МТ, ТД

Туристически поход „По руските паметници в Етрополска Стара планина“ - 19-20 ноември, Етрополска Стара планина, ТД „Старопланински турист“

Седми национален сбор на планинските водачи в България - ноември - УЦ „Мальовица“, БТС, ТД

Национален ученически спортно-туристически събор „Снежен рай“ - декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

Семинари с учители, директори, експерти - януари-декември, цялата страна, МОН, БТС

Връчване на годишните награди на БТС и Коледно-новогодишен концерт - декември, София - БТС, СТХБ, вестник „Ехо“

Обявяване на победителите в кампанията „Хижа на годината - 2023“ - 06 декември, гр. София, хижа „Люмиер“, НДК

Над 300 ориентировачи мериха сили ЗА КУПИТЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“

Боров парк и местност Гергевана до Велинград бяха местата, където на 14 и 15 октомври т.г. се проведеха Държавното първенство по нощно ориентиране за купите на вестник „Ехо“ (най-старата купа по ориентиране) и Държавното първенство по ориентиране - Маратон. Организаторите от Българската федерация по ориентиране, Министерството на младежта и спорта и СКО „Трите хълма“ - Велико Търново бяха съставили интересни маршрути и предоставиха чудесни условия. В стартовете участваха над 300 състезатели от 36 клуба в страната, разпределени във възрастови групи. Някои от тях се включиха и в двете състезания.

Шампионатът

за купите на вестник „Ехо“ е класическо нощно състезание, като първите стартират един час след залеза на слънцето. Освен карта и компас спортистите носят челник и фенер.

„Нощният етап“ започна в 20 часа и продължи до късно в различните по трудност дистанции. Най-оспорвано бе съперничеството в елитните групи при мъжете и жените. След финала до късно през нощта

състезателите проверяваха личните си резултати, дискутираха маршрутите и терените.

БТС осигури купите за награждаване и безплатни абонаменти за в. „Ехо“ на комплексните (отборните) победители. Носители на 62-та купа на вестник „Ехо“ отново станаха ориентировачите от СКО „Бегун“ при ТД „Родни балкани“ - Варна с убедителна преднина

в комплексното класиране от 225 точки, следвани от СКО „Север“ при ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен с 204 точки и СКО „Трапезица 1954“ при ТД „Трапезица 1902“ - Велико Търново с 201 точки.

Най-добри резултати в елитните групи - индивидуално класиране постигнаха националните състезатели Иван Сираков и Андрея Дякова.

►► 8-9 стр.

ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ

На 17 ноември от 14:00 часа в Конферентната зала на Министерство на младежта и спорта на V етаж в присъствието на нотариус ще се проведе томболата за 2023 г. за участниците в Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“.

Списък с имената на всички спечелили ще бъдат публикувани в сайта на Сдружение „Български туристически съюз“: btsbg.org.

Наградите ще могат да бъдат получени в офиса на БТС до два месеца след изтеглянето на печелившите участници.

Телефони за връзка: 02/987 34 09 и 0882 966 300

Късметлият от томболата на НД „Опознай България - 100 НТО“ получи колата си

Честито на късметлията!

Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров връчи ключ на автомобил Дачия на Иван Ивалинов Стоев от Харманли, носител на златна значка и спечелил голямата награда от томболата на регистрираните участници за 100 печата в Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“ (2022).

БТС и Yettel представиха проект за цифровизация на „100 НТО“

На 25 септември т.г. в зала Event Space 2020 (до кино „Люмиер“) в София Българският туристически съюз и телекомуникационният оператор Yettel представиха проект за дигитализация на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. Сред официалните гости бе заместник министър на туризма Ирена Георгиева, присъстваха меди и представители на различни организации. В залата бе организирана интересна изложба с картини и видеа на обекти от НД „Опознай България - 100 НТО“.

Емблематичната инициатива на БТС вече може да се използва и в дигитален формат. Иновативният проект е реализиран чрез мобилното приложение на Yettel и дава възможност на почитателите на движението да получават дигитални печати от обектите, равностойни на събираните на хартия. Достъпът до всички услуги е напълно безплатен, като Yettel става първият оператор в България, който отваря мобилното си приложение за всички потребители в страната.

В обръщението си към присъстващите председателят на БТС Венцислав Венев посочи, че Националното движение „Опознай

България - 100 НТО“ е уникално в целия свят. „Създадено от БТС преди 57 години, то еминало през превратностите на обществени промени и е оцеляло благодарение на това, че е интересно и обичано от хората. Днес ние правим следваща стъпка да го приближим до туристите и почитателите на българската природа, култура и история. Изказвам специална благодарност на екипа на Yettel за това, че ни повярваха и че чрез този проект движението има още по-добро бъдеще. Благодаря на всички, които участваха и бяха съпричастни“, завърши Венев.

►► 2 стр.

АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА ВЕСТНИК

ЕХО

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК С ОБНОВЕНО СЪДЪРЖАНИЕ И ВИЗИЯ

От 16 октомври т.г. започна абонаментната кампания за 2024 г., която ще приключи на 15 декември 2023 г.

Вестник „Ехо“ е с каталожен № 255 в клоновете на „Български пощи“ ЕАД. Можете да се абонирате и чрез разпространителска фирма „Доби прес“ ЕООД (тел. 02/963 3081)

Годишният абонамент е 20 лв. (с отстъпка спрямо коричната цена на един брой, която от 01.01.2023 г. е 2 лв.)

№28

100 НТО

РИЛСКИ МАНАСТИР

►► 4 стр.

Планинските първенци на Балканските страни

►► 6-7 стр.

2024 ЩЕ БЪДЕ ПОСВЕТЕНА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПЕШЕХОДЕН МАРШРУТ Е-3

В дните от 28 септември до 1 октомври т.г. в град Илава, Полша, се състоя 54-та Конференция на Европейската пешеходна асоциация (ERA). От страна на БТС в нея участваха председателят на съюза Венцислав Венев и Марияна Илиева – председател на ТД ПЕС „Мусала“ – Самоков. Те разказаха интересна информация за работата на конференцията. В програмата на събитието бяха включени ноу-хау сесии, уърк шопове, брифинги и неформални срещи, на които бяха обсъдени различни теми относно проекти, обмяна на опит и др. Основен акцент в обсъжданията бяха европейските пешеходни маршрути, като за настоящата 2023 г. фокусът на внимание

е Е-9. Важен факт за България е, че следващата 2024 г. ще бъде посветена на европейския пешеходен маршрут Е-3, чиято последна отсечка е „Ком-Емине“. Затова по българската част на Е-3 догодина очакваме повече родни и чуждестранни туристи, ще бъдат организирани различни мероприятия и дейности, свързани с обновяване на маркировката, промотиране на маршрута у нас и в чужбина и др. На конференцията бе посочено, че за 71 % от маршрутите има информация за състоянието им, а някои дори са сертифицирани. Представители на Румъния поставиха въпроса за изграждането на връзка между маршрутите Е-4 и Е-8 (Рила) и между Е-4 и Е-3 (Стара планина).

А за да няма прекъсване на маршрут Е-4 в участъка от Румъния до кв. Драгалевци на София бе предложено маршрутът да бъде свързан през територията на Сърбия. Обсъдено бе и развитието на инициативата „ERA Recommends“ („ERA препоръчва“). На обекти за настаняване и хранене, които отговарят на определени високи стандарти и изисквания, се поставят препоръчителни стикери. Сред основните теми бе и необходимостта от подобряване на контактите между членовете на ERA (редовни и асоциирани) с цел организиране на съвместни събития, участия в проекти за финансиране по трансгранични европейски програми, сред които и програма Еразъм. В ноу-хау срещите специално внимание бе обърнато на сертифицирането на туристическите обекти и пътеки. Силно впечатление направи презентациите за дигитализация на информацията от Норвегия, Англия и Германия, а именно една голяма платформа с обширен обем информация относно метеорологично време, състояние на терени, обекти и хижи, маршрути и дори за свободни места за паркиране в изходни точки на маршрути. Тази платформа ще бъде достъпна за всички планинари. В програмата бе отделено време за работа по групи с цел да се изясни защо определени организации са членки на ERA, какво те очакват от ERA и с какво могат да допринесат за

подобряване и развитие на дейностите й. Обсъдени бяха различни идеи за създаване на нова визия на организацията в бъдеще. В девет работни групи бяха обсъдени становища по девет основни въпроса. Най-важните и интересни идеи бяха поставени на гласуване с цел определяне на приоритетите за развитие на ERA. На състоялото се Общо събрание на ERA бяха избрани двама нови вицепрезидента. Проведени бяха и два излета, чрез които делегатите се запознаха с интересни маршрути, получиха историческа, културна и спорно-туристическа информация. По време на преходите се състояха неформални срещи и разговори. Важен момент бе представянето на проект за страните от Дунавския регион, който е отворен в платформата в сайта на ERA Проект 2023 - **European Ramblers Association (era-eww-ferp.org)** в периода от 2 октомври 2023 г. до 29 февруари 2024 г. В него може да се включат от 3 до 7 държави от Дунавския регион, засегнати са над 10 възможни направления за работа. Всеки, който се интересува, може да получи информация, да направи проектно предложение и да кандидатства по проекта.

XX ЧЕРНОМОРСКИ СЪБОР „ЕВРО ФОЛК 2023“

Над 1000 участници от 60 вокални групи, танцови състави, оркестри и индивидуални изпълнители взеха участие в юбилейното издание на „Черноморски събор-Евро фолк“, който се проведе в курортните селища Китен, Приморско и Царево. Музикално-танцовото събитие

даде сцена за творческа изява на самодейни формации в широк възрастов диапазон.

Туристически хор „Еделвайс“ при ТД „Трапезица-1902“ Велико Търново завладя публиката на морската сцена в град Царево с изпълнението на туристически и патриотични песни от Ангел Заберски-баща, Филип Аврамов, Иван Данчев и Мария Нинова. Журито ги удостои с лауреатско звание I-степен и почетния знак на „Черноморски събор-Евро фолк“ в категория патриотични и стари градски песни. Хористите получиха и покана за участие в международното издание на Световната купа по фолклор.

Станимир ДЕМИРЕВ

XII ТУРИСТИЧЕСКИ СЪБОР В ПАРК „КСИЛИФОР“

За пореден път в местността „Ксилифор“ край Велико Търново на 6 септември се проведе XII-и туристически събор, посветен на 138-та годишнина от Съединението на България и 128 години от изкачването на Черни връх, организиран от ТД „Трапезица-1902“

и Общински съвет на „Нов съюз на пенсионерите - В. Търново“. В него участваха самодейни състави от Попово, Горна Оряховица, Лясковец, с. Ле-деник, с. Самоводене и сборна формация от туристическите хорове „Еделвайс“ и „Света гора“ от Велико Търново.

Надяваме се в следващите му издания да има представители на повече туристически и самодейни състави от България, а за любителите на спорта тук са изградени множество туристически атракции. През годината се провеждат спортни състезания, фолклорни и туристически празници и пленер по дървопластика

Станимир ДЕМИРЕВ

БТС и Yettel представиха проект за цифровизация на „100 национални туристически обекта“

от стр. 1

„Свързахме силата на технологиите с културно-историческото и природно наследство на България и създадохме изцяло ново преживяване за всички, които искат да опознаят множеството богатства на страната“, коментира Джейсън Кинг, главен изпълнителен директор на Yettel България. „Даваме безплатен достъп до това съдържание на всеки желаещ, независимо дали е наш клиент или не, защото искаме всеки да може да се

докосне до съкровищата на България по нов, лесен и достъпен начин“, допълни Джейсън Кинг. Пълномощният представител на БТС за проекта Мартин Заимов подчерта, че всяка година участниците в движението се увеличават с около 20 000 (около 30 % са чужденци), а от 1966 г. насам общият им брой надхвърля милион. Всяка година се провежда томбола с награди за носителите на златни, сребърни и бронзови значки. Той посочи още, че цифровизацията на движението е инструмент, а не панацея, както и че

цифровият и хартиеният паспорт са еквивалентни.

„Мотото на инициативата ни е „Бъдеще за историята ни“, посочи Мария Маринова, директор „Бранд и маркетинг комуникации“ в Yettel България. Проектът е със специален фокус върху младите хора с навици всичко да бъде в телефона им. В приложението те могат да намерят цялата необходима информация, за да планират времето си през уикенда или почивката си. Приложението е достъпно за всички операционни системи и оператори в България и има версии на български и английски езици. Печатите в хартиен и дигитален вариант може да се събират и комбинират. Дигиталният печат ще се взима с QR-код от специални табели до обектите. В приложението са включени 176 обекта на 234 локации. За част от тях са създадени 10 видеоистории и 30 аудиоистории, като броят им в бъдеще ще расте и за това разчитаме на сътрудничество с БТС“, посочи Мария Маринова. Нашата цел е чрез представените

любопитни истории, легенди и митове още повече хора за се запалят и да участват активно в движението“.

За Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“

Създаденото по инициатива на Българския туристически съюз през 1966 г. Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“ е без аналог в България и чужбина и с годините се

утвърждава като успешен пример за популяризиране на най-значимите културно-исторически и природни обекти у нас. Всяко посещение на регистрираните обекти се удостоверява с печат или марка в туристическата книжка, издадена от Българския туристически съюз, а вече и с дигитален печат. Ежегодно над 20 хиляди български и чуждестранни туристи се сдобиват със своите туристически книжки, а днес притежатели на „златни значки“ у нас са над 8900 души.

ГОЛЯМАТА НАГРАДА ОТ НД „ПОКОРИТЕЛ НА 10-ТЕ ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ“ ОТИДЕ В КЮСТЕНДИЛ

Голямата награда в томбола та на Национално движение „Покорител на 10-те планински първенци“, изтеглена на 27 август т.г. на Черни връх, се падна на Райна Николова Ангелова от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил.

Вайчерът на стойност 500 лв. бе връчен от председателя на БТС Венцислав Венев на Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“.

ТД „ПАТЛЕЙНА“ ЧЕСТВА 100-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ

На 7 октомври т. г. ТД „Патлейна“ – Велики Преслав отпразнува 100-годишен юбилей. По този повод бяха организирани празничен концерт в читалище „Развитие“ във Велики Преслав с участието на туристически хор „Планинско ехо“ при ТД „Мадарски конник“ - Шумен и фолклорен ансамбъл „Шарено герданче“, изложба с архивни фотографии и снимки от историята на

ТД „Патлейна“ – Велики Преслав, както и изложба с детски рисунки от цяла България от провения се по рано конкурс „По баири и пътеки с раница и щеки“. Туристите от Велики Преслав бяха поздравени от председателя на БТС Венцислав Венев, изпълнителния секретар Лъчезар Лазаров и представители на туристически дружества. Венцислав Венев връчи

юбилеен плакет, както и медали „За особени заслуги“ на БТС на Антоанета Димитрова, Величко Бодуров и Вяра Кирилова, а от ТД „Патлейна“ им бяха връчени плакет и грамота. По повод юбилея на 21 октомври ще се проведе туристически поход „По стъпките на Белчо Братоев“, който ще завърши с празнична вечеря.

Щрихи от историята

През 1923 г. се полага началото на туристическото дружество, начело с даскал Геро Геров и неговата съпруга Димка Герова, като първоначално го наричат „Хорски дол“, на името на местност в Преславския балкан. Там се провежда и първото учредително събрание, а за председател е избран Геро Геров. От 1951 г. дружеството се нарича „Патлейна“, на името на едноименна местност в Драгоевска планина. Негов председател по онова време е Йордан Станев, който е на този пост повече от 15 години. През този период е изградена и **хижа „Патлейна“**, кръстена на името на дружеството. Строителството започва през 1963 г. със

средства от самооблагане и с доброволен труд на местните жители. Официално хижата е открита на 19 януари 1969 г. Най-силните години на ТД „Патлейна“ са в периода от 1970 г. до 1980 г., когато се подобрява материалната база на хижите „Патлейна“ и „Тича“, както и туристическата база на брега на язовир „Тича“. По онова време към предприятията, учрежденията и училищата в града се изграждат клубове по туризъм. Ентусиазирани

планинари от Велики Преслав ежегодно покоряват най-високите родни върхове и разработват туристически кътчета в Преславска и Драгоевска планина. Председатели на дружеството са били Стефан Маринов, Никола Първанов, Радко Радев, Слави Дяков, Васил Василев, Ирина Димитрова, Петър Бодуров, дълги години на поста председател е и Белчо Братоев, а от 2012 година е Тодор Серафимов.

КАМПАНИЯ „ДВИЖИ СЕ И ПОБЕДИ – ЕСЕН 2023“

Есенното издание на кампанията „Движи се и победи“ започна със спортно-туристически празник в парк „Ксилифор“ на 30 септември 2023 година.

По три лъчеви похода преминаха над 500 участника. В околностите на град Велико Търново по познати туристически маршрути и екопътеки преминаха участниците в останалите два маршрута: на 7 октомври: Велико Търново - Гарга баир - местност Каменец - с. Арбанаси и на 21 октомври: с. Присово - с. Малки Чифлик - хижа „Ксилифор“ в станалата вече традиционна инициатива на Общинската програма „Здрави деца в здрави семейства“. Основна цел на кампанията е повишаване на физическата активност на населението в община Велико Търново. Проявата се организира вече

21 години от Община Велико Търново, РЗИ - Велико Търново, Младежки дом - Велико Търново, ТД „Трапезица-1902“ и е под егидата на председателя на Великотърновския общински съвет.

„Движи се и победи“ стартира през есента на 2001 година в рамките на програма СИНДИ, а понастоящем е част от

общинската програма „Здрави деца в здрави семейства“. Оттогава досега са проведени 40 кампании с общ брой участници 19 662, в т.ч. и 453 семейства. В празника учениците се надпреварваха в различни спортно-туристически дисциплини и състезания: туристически щафети в три възрастови групи;

преодоляване на препятствия (катерене по изкуствена катерачна стена, „тролей“ над езерото, равновесна греда и стрелба в цел). Участниците в проявата имаха възможност да изпробват своите умения и знания в центровете на предизвикателствата: стрелба с лък; колокрос; плажен волейбол; бадминтон; блиц-турнир по

шах, „Лъвски скок“; дърпане на въже; туристически каяци; въжен парк „Ropetoria“; тролей над езерото и други. Победителите в отделните спортно-туристически дисциплини получиха грамоти и награди, а за всички участници в спортно-туристическия празник организаторите предвидиха малки награди, спечелени чрез томбола.

По време на есенната кампания „Движи се и победи“ бяха разпространени здравно-образователни материали за поведенческите фактори за риска за здравето и профилактиката на хроничните незаразни болести, а за всички участници по желание бе осигурено измерване на кръвно налягане.

ЕТРОПОЛЕ БЕ ДОМАКИН НА НАЦИОНАЛЕН СПОРТНО-ТУРИСТИЧЕСКИ СЪБОР

От 29 септември до 1 октомври т. г. под патронажа на кмета на Община Етрополе Димитър Димитров в Етрополе се проведе Х-ият Национален спортен туристически събор „Златна есен 2023“. В него взеха участие над 130 деца и младежи, 48 от които от други населени места в страната. Те се състезаваха в следните дисциплини: приложно колоездене (преминаване по велопътека с препятствия - 47 участника), щафета, дарто, построяване на палатка за време и теглене на въже - 23 отбора с по 4 участника в отбор.

Състезанието се проведе в три възрастови групи: 1- 4 клас, 5-7 клас и 8-12 клас. Хубавото време, спортният дух, усмихнатите лица на децата и младежите и подкрепата на родители допринесоха за прекрасното

настроение на спортния празник в Етрополе и в парк „Братската могила“.

Основни спонсори на събитието бяха Община Етрополе и Българската федерация по туризъм. В състезанието по приложно колоездене като съдии помогнаха г-н Кръстев и г-н Нецов от Съюза на българските автомобилисти.

От Спортен клуб по туризъм „Етрополе 2001“ и ТД „Туризм, спорт и екология „Етрополе“ благодарим на всички, които съдействаха за отличното провеждане на състезанието. Да си пожелаем и напред да бъдем все така заедно и успешни в името на каузите „Здраве за нашите деца“ и „Да запазим децата на пътя“.

Кати ДОЧЕВА

Хижа „Македония“ навърши 90 години

Преди 90 години туристи от Горна Джумая (днес Благоевград) поставят първия камък в основите на тяхната хижа „Македония“. Тя е стопанисвана с любов и обгрижвана като реликва и до днес от техните потомци.

На 23 септември т. г. по повод 90-годишния юбилей туристическо дружество „Айгидик“ – Благоевград и Сдружение „Български туристически съюз“ бяха домакини на стотици гости, почерпени с курбан за здраве. **Честит юбилей!**

ИЗВИНЕНИЕ НА РЕДАКЦИЯТА

Във връзка с допусната техническа грешка – погрешна снимка в материала Национален туристически поход „Последният път на Хаджи Димитър“ на стр. 12 в брой 9 от 2023 г. на в. „Ехо“ редакцията поднася извиненията си на читателите на вестника.

ПОКАНА

УС на ТД „Еделвайс“ – град Сандански, на основание чл.26, ал.1 от ЗЮЛНЦ свиква Отчетно общо събрание на дружеството на 11.11.2023 г. от 12.00 часа на хижа „Яне Сандански“, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчетен доклад за дейността на дружеството за 2022 г.
2. Отчет за финансовия резултат от нестопанската и стопанската дейност за 2022 г.
3. Приемане на бюджет за 2023 г. и проектобюджет за 2024 г.
4. Избор на делегат за Общо събрание на БТС.
5. Разни.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ Общото събрание ще се проведе в същия ден от 13.00 часа на същото място и при същия дневен ред.

Управителен съвет на ТД „Еделвайс“ - гр. Сандански

СИМВОЛ НА ВЯРАТА И БЪЛГАРЦИНАТА

Манастирът е вторият по големина манастирски комплекс на Балканите след Атон. Важен християнски, културен и просветен център. Величествен паметник на българската средновековна и възрожденска архитектура и живопис. Той е и най-големият книжовен център от епохата на османското робство. Обявен е за национален музей и е включен в Списъка на световното културно и природно наследство към ЮНЕСКО. Разположен е в северозападната част на Рила на 1100 м н.в., между реките Рилска и Душлявица, на 3 км източно от град Рила и на 120 км южно от София.

Основан е от Св. Иван Рилски и учениците му през 10 в. Скоро след това той се превръща в обект на поклонничество и щедри дарения от страна на българските царе Иван II Асен, сина му Калиман и Иван Шишман, които потвърждават с грамоти дарените поземлени владения. През 14

днешната великолепна манастирска църква „Света Богородица“. С изграждането на южното манастирско крило (1847-50, майстор Миленко) дворът на манастирския комплекс се затваря. Днес в четириетажните жилищни крила има над 400

Църковно-историческият музей включва основната колекция от експонати, свързани с историята на манастира от създаването му от неговия основател Св. Йоан Рилски до края на XIX в. Това са образци на църковното изкуство – стенописи, икони, църковна утвар, богослужебни одежди, напестолни кръстове, ръкописни и старопечатни книги, шампи и др. Централно място в експозицията заема Рафаиловият кръст, изработен от монах Рафаил в началото на XIX в. Кръстът представлява неповторима творба на българската миниатюрна дърворезба.

Манастирско стопанство от XIX век. Тук ще се запознаете с част от стопанската дейност на манастира в периода XVIII - XIX в. Запазени са старата воденица, фурната за печене на хляб, уреди за дърводобив и пчеларство. Най-интересната част от музея е магерницата, където се приготвяла храната за монасите и многобройните поклонници, които посещавали обителта през най-големите християнски празници. По конструкция и оформление тя е изключително строително творение. Дело е на майстор Алексий Рилец.

Иконната галерия представя 80 избрани икони от фонда на музея от периода XVIII - XIX в., както и 28 портрета на игумените на обителта за времето от 1860 до 2005 г.

и допълнителните постройките участват най-известните зографи от Банската и Самоковската художествени школи. Работили са през 1795 - 1847 г., а авторството им се предполага по стила на изписването – Хр. Димитров, Ст. Доспевски, К. Вальов, Т. Вишанов, Д. Молеров и С. Молеров. От тях единствен Захари Зограф подписва и датира стенописите си (1844 г.). Богатата стенописна украса се отличава с точна рисунка, ярък колорит и сложни цветови съчетания. Силният

пространство вземат участие зографи и резбари от Банската и Самоковската художествени школи. Работили са през 1795 - 1847 г., а авторството им се предполага по стила на изписването – Хр. Димитров, Ст. Доспевски, К. Вальов, Т. Вишанов, Д. Молеров и С. Молеров. От тях единствен Захари Зограф подписва и датира стенописите си (1844 г.). Богатата стенописна украса се отличава с точна рисунка, ярък колорит и сложни цветови съчетания. Силният

Църквата „Света Богородица“

Възрожденската съборна църква „Света Богородица“ („Рождество Богородично“) се намира в средата на обширния манастирски двор. Според надпис на фасадата е построена през 1834 г. от майстор Павел Иванович от село Кримин. Църквата е трикорабна, с три големи купола по надлъжната ос и два по-малки върху страничните параклиси. Постигнатото решение е свършено ново в развитието на църковната архитектура на Балканския полуостров. Динамичният вълнообразен корниз във формата на двойна кобилица се среща за пръв път в този си вид в българската църковна архитектура. Разнообразието от форми и обеми се допълва от богатата цветна гама на строителните материали и стенописната украса.

При оформянето на вътрешното

светски елемент в религиозната живопис е изявен особено ярко в дарителските портрети и в многобройните битови елементи в евангелските композиции.

Централният иконостас, който прегражда олтарното пространство на манастирската църква, е покрит с изявна дърворезба с високи художествени достойнства (1839, Атанас Теладур). Преобладават релефната растителна орнаментика, символичните изображения на животни, полихромията, позлатата.

МУЗЕЙНИЯТ КОМПЛЕКС

на Рилския манастир обединява Хрельова кула, Църковно-исторически музей, Манастирско стопанство от XIX век, Иконна експозиция, Етнографски експозиции и Етнографски гостни стаи.

Хрельовата кула е българско средновековно отбранително съоръжение, построено от протосеаст Хрельо Драговола през 1335 г. Намира се в двора на Рилския манастир. Квадратната в план кула има приземие и 5 етажа. На последния етаж е параклисът „Преображение Христово“. Запазени са ценни образци на българската средновековна монументална живопис.

век феодалът Хрельо Драговола изгражда манастирски сгради, отбранителна кула (1335 г., известна като Хрельова кула) и малка църква (1343 г.). Манастирът неколкратно е разрушаван и възстановяван. След падането на България под османско владичество той запазва привилегиите си, потвърдени от османските власти с фермани. От Търново през 1469 г. тук са пренесени мощите на Св. Иван Рилски. Светата обител се утвърждава като едно от най-важните културно-просветни и книжовни средища. През втората половина на 15 век в него работят изтъкнати духовници и граматисти, които създават едни от най-ценните произведения на старобългарската литература, а през 18 - 19 век книжовната и църковна певческа школи го превръщат в един от възрожденските просветни центрове. През 19 век манастирът се замогва и сградният фонд се обновява. Строителството продължава около 30 години. През 1816 - 1819 г. се пристрояват северното, западното и част от източното крило. Една година след пожара през 1833 те са възстановени отново. Изграждането им се ръководи от майстор Алексий Рилец. През 1834 на мястото на средновековната църквица на Деспот Слав друг голям майстор - Павел от село Кримин, издига

килии, четири параклиси, гостни стаи за поклонниците и туристите. Уникална в конструктивно и архитектурно отношение е изградената през 1816 г. от майстор Алексий Рилец магерница - манастирска готварница, вградена в северното крило. Суровият крепостен вид на външните стени контрастира с жизнерадостната многоцветна украса, разчупената архитектура на манастирската църква и ажурните чардаци пред килиите.

В изписването на манастирската църква, параклисите

Етнографски музей и гостни стаи

Етнографската експозиция представя етнографските богатства на манастира. В залите с тъкани, килими, носии и накити са изложени оригинални произведения на народното изкуство от XVIII и XIX в., подарени от занаятчийски сдружения и поклонници от всички краища на българските земи.

В периода на Възраждането някои български селища разполагали със собствени помещения, наричани „архондарици“, в които отсядали техните жители по време на престоя им в обителта. Те се грижели за тяхното обзавеждане и поддържане в духа на родните им места. В автентичния им вид до днес са запазени Копривщенска, Тетевенска, Чирпанска, Кюстендилска и Габровска гостни стаи. Особено изпъкват с декоративна, стенописна и дърворезбена декорация Копривщенската, Чирпанската и Тетевенската стаи.

Туристически информационен център град Рила

Адрес: 2630, град Рила, пл. „Възраждане“ № 1
Тел./факс: 07054 88 11;
Моб. тел.: 0886 898956
E-mail: tic.rila@abv.bg;
rila_dianaivanova@abv.bg

снимки: <https://rilskimanastir.org>

ПЕЩЕРНИТЕ СПАСИТЕЛИ СА НЕОБХОДИМИ И СЕ НУЖДАЯТ ОТ ПОДКРЕПА

Интервю с Владимир Георгиев – ръководител на район Западна България при Сдружение „Пещерно спасяване“ и член на Управителния съвет на сдружението

Г-н Георгиев, бихте ли представили накратко Сдружение „Пещерно спасяване“ – България?

Сдружение „Пещерно спасяване“ осъществява дейности по издирване, оказване на първа помощ и спасяване в пещери и пропасти. Дейността му се осъществява изцяло на доброволни начала от спасители-пещерници, преминали специализирани курсове на обучение в страната и чужбина. Тя не генерира приходи (освен членски внос) и печалби и се разчита изцяло на подкрепа от съмишленици, други организации и компании.

От самото си създаване като Аварийно-спасителен отряд към Българска федерация по спелеология през 1974 г. и регистрацията си през 2013 г. като неправителствена организация сдружението се занимава с обучението на пещерни спасители. Специализираните курсове по пещерно спасяване са подготвили над 300 пещерници, от които над 80 са редовни членове на спасителния отряд.

За близо 50-годишния си период на съществуване

отрядът е провел учебни и действителни спасителни акции в десетки пещери и пропасти на територията на цялата страна. Организацията поддържа международни връзки с подобни структури в други държави. Български спасители вземат участие в съвместни тренировъчни акции във Франция, Словения, Хърватия, Румъния, Сърбия и др.

Сдружение „Пещерно спасяване“ е член на Националната асоциация на доброволците в Република България и „Европейската асоциация по пещерно спасяване“ (European Cave Rescue Association).

Активно се работи и по сътрудничеството с държавни и неправителствени структури в страната, както и по актуализиране и подобряване на нормативната база, която урежда всички дейности, свързани с пещерното спасяване.

Какво бихте разказали за българското участие в спасителната акция на спелеолога Марк Дики в пещерата Морджа в Турция?

Аз участвах в организацията на акцията – събиране на екип, логистика, комуникации с турската страна и различни международни организации. Екипът наброяваше 17 спасители, завършили курсове по пещерно спасяване при нас. Те стигнаха

1000 м. Екипността при нас винаги е задължителна – с разпределение на задачите и необходимата координация. Акцията продължи 58 часа, в нея участваха общо 130 пещерни спасители от различни страни.

В какви други по-интересни акции сте участвали?

Този вид акции не са особено чести – в България има няколко десетки добре подготвени пещерници и добре изградена система от курсове, което намалява броя на инцидентите. Понякога се налагат спасителни акции за други хора – миналата година край Враца се наложи да вадим паднал турист в 80-метрова пропаст. Преди няколко години се наложи да търсим водолаз (който не беше излязъл) в пещера „Големия извор“ край с. Кипилово в района на Котел. Това бе мащабна и специфична акция – малко са хората, които се занимават с пещерно гмуркане. Наложено се гмуркане и издирване в рамките на няколко дни. Изваждането му отне месеци – кой точно да го извади, кой да финансира цялата операция. Услугите на професионални пещерни водолази струват скъпо.

Как се финансират дейностите на сдружението?

Нашето сдружение е неправителствена организация и дейността е изцяло доброволческа. Имаме минимални приходи от членски внос и понякога от дарения или спонсори.

Министерството на младежта и спорта стартира консултации за разработване на нов проектозакон за доброволчеството в България, включен в Законодателната програма на Министерския съвет за август – декември 2023 г. Имате ли предложения във връзка с този законопроект?

В последните години в България са направени редица законови разработки за дейности по доброволческо спасяване при различни бедствия и аварии. Ние не сме били включвани в този закон. Все още няма и разработени механизми за координация със сродни по дейност организации.

Необходимо ли е да се създаде нормативна база в подкрепа на вашите дейности?

Естествено, да. За да се осигури по-лесна комуникация със съответните ведомства и организации, като БЧК, ПСС, ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ и ГД „Национална полиция“ в МВР и др. В трудовото законодателство е добре да се предвидят компенсация за доброволците по време на отсъствието им от работа по време на акции. Вероятно и с клаузи в Закона за доброволчеството. Необходима е и по-висока популярност на нашата дейност.

Имаме подкрепа от страна на Националната асоциация на доброволците в Република България (НАДРБ), в която членуваме. При голямото земетресение в Турция преди месеци те поддържаха контакт с турската страна, която пък организира и финансира полетите и логистиката на място. Също чрез НАДРБ получихме финансиране (през дарения) за акцията по спасяване на спелеолога Марк Дики. Вложени лични средства се налага да възстановяваме впоследствие чрез дарения. Всеки, който иска да помогне, е добре дошъл.

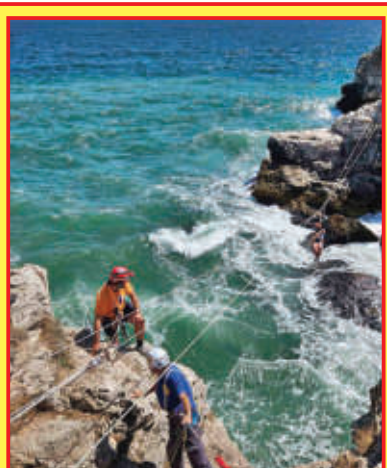
на терен сравнително бързо (преди тях е имало няколко унгарски и турски пещерници). По-късно са дошли представители от Хърватска, Полша и Италия. Групата ни бе разпределена в различни височинни участъци в пещерата и бе активна по време на цялата акция. Наши спелеолози поеха работата и в най-долните участъци в пещерата, което определя по-дълго време за престой, визити и излизане. Наши представители в по-горните части участваха в пренасянето на багаж, разширяване на тесни участъци и др.

Това бе една от най-сложните за изпълнение акции – с дълбочина

придружаване в трудни участъци. Част от членовете на дружеството се обучават в Националния Отряд по пещерно спасяване а друга част са постоянни участници в „Доброволното формиране“ на Община Варна.

Тренировъчната спасителна акция приключи безаварийно и привлече вниманието и на медиите. Част от зрителите проявиха желание да се включат в обучение за безопасна работа с алпийска техника.

Добри ДОБРЕВ - председател на Клуб „Екстремни“ към ТД „Родни балкани“

ТД „РОДНИ БАЛКАНИ“ С НОВ ОТРЯД СПАСИТЕЛИ

В края на лятото, на стръмните скали по крайбрежието на с. Тюленово, десетки чуждестранни и наши гости наблюдаваха действията на група спасители в пропасти. Това бе новосъздаденият отряд от спасители към ТД „Родни балкани“ – Варна.

Около час продължи закрепването към опорите, разгъването на въжетата и останалия алпийски инвентар. На скалите бяха построени няколко въжени линии, тролей, полиспаст (устройство за самоизвличане, използвано

при катерачи и спасителни операции) и осигуряване. Тренира се транспортиране на пострадали с най-новата носилка на „Ланджев“ над вълните, между брега и скала в морето.

В отряда членуват инструктори, спасители в пещери и пропасти, лекари, спасители-водолази, пещерници, преподаватели и др. Целта на този отряд е да подкрепя дейността на множеството клубове към туристическото дружество с оборудване на маршрути, обучения, пособия и

ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ НА

Туристи от по-старите поколения си спомнят, че преди няколко десетилетия бе популярна инициативата „Покорител на Балканските планински първенци“, т.е. изкачването на най-високите върхове на най-високите планини в страните на Балканския полуостров. Днес те са дванадесет на брой. По същество това бе една нова, наша, българска инициатива, едно ново голямо предизвикателство към планинарите у нас. Надеждата е тя да предизвика интереса на планинарите както в другите балкански държави, така и извън тях.

За сведение трябва да отбележим, че Балканският полуостров заема около 500 хил. кв. км., т. е. 5 % от площта на Европа. Физикогеографските му граници обаче не съвпадат с държавните граници на страните в него, които заемат общо 765 хил. кв. км. Нека направим последователно кратък преглед на планинските първенци на всяка от балканските страни.

БЪЛГАРИЯ

Връх Мусала (2925 м) е най-високият не само в **Рила планина** и в България, но и на Балканския полуостров. Издига се величествено в средата на българските земи и на Балканите. Намира се на територията на НП „Рила“ и на Централния Рилски резерват. На върха от 1932 г. функционира Метеорологична наблюдателница, а от 1999 г. – Базова екологическа обсерватория на Института за ядрени изследвания при БАН. Основен изходен пункт за изкачването му е известният туристически и ски- център Боровец. С кабинкова въжена линия се излиза на горна лифтова станция (2300 м) до х. „Ястребец“, откъдето за 45 минути се стига до х. „Мусала“ (2390 м) и за още 1.30 часа до заслон „Ледено езеро“ („Еверест 84“ – 2710 м). Оттам по стръмна пътека за 45 минути се излиза на върха. Той е сравнително достъпен и безопасен за изкачване и лете, и зиме. Северният му ръб е обезопасен със стоманено въже. Доста популярен е сред българските и чуждестранните туристи. Маршрутът е добре маркиран с лентова маркировка, железни стълбове и стрелки. Мусала е пункт от Европейския туристически маршрут Е-8.

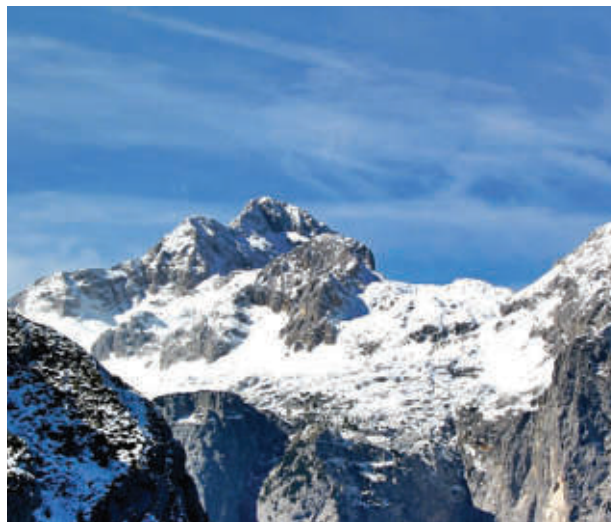
ГЪРЦИЯ

Планината **Олимп** се издига внушително като отделен самостоятелен масив край Егейско море. Поради това най-високият ѝ **връх Митикас (2917 м)** често е забулен в мъгли. За древните елини планината била пантеон на техните богове, свят на митове и легенди. Днес тя е привлекателен туристически район, национален парк и част от Европейския туристически маршрут Е-4. Основният изходен пункт за изкачването му е малкото селище **Литохорон**, откъдето по асфалтов път, покрай офиса на националния парк се стига до неговия паркинг **Приони (1100 м)**. Оттук, по полегата и добре поддържана широка пътека с много завои, за 3 часа се излиза на хижа „Подслон А“ (2100 м), в която чудесно се съчетават удобство, чистота и уют. Пътеката продължава нагоре и за още 2.30 ч. се излиза на главното било с **вр. Сколио (2511 м)**. Оттук покрай скалист ръб (около 300 м) се излиза на самия връх Митикас. Това е единствената опасна част от целия маршрут, който е само летен. Върхът е много популярен сред нашите туристи – вече може би хиляди са го изкачили, някои по 10-15 пъти! Мнозина възприемат Гърция само като морска страна. Бреговата ѝ линия е 13 600 км. (България има само 378 км.). А тя е и страна с планини. На запад от Олимп е **планината Пинд** с най-високи върхове **Смоликас (2632 м)** и **Грамос (2527 м)**, а на юг тя продължава в Пелопонес и остров Крит с върхове, високи от 2000 до 2500 м. У нас повече е известна **планината Боздаг (2232 м)** над град Драма в Беломорска Тракия.

СЛОВЕНИЯ

Последният, най-висок връх на Юлийските Алпи, издигащ се в югоизточните им разклонения, е **връх Триглав (2863 м)**. Основно изходно място е с. **Мойстрана** (над град Иесенице), откъдето 11-километров стръмен път извежда на хижа „Аляжов дом“ (1015 м). Въпреки че е построена преди повече от век, тя приема до 150 туристи при високо ниво на обслужване. Оттук през хижа „Кредарица“ (2515 м) се излиза на върха за около 8 ч. Последните няколко метра по стръмната пътека към върха са съоръжени със скоби и въжета. Това е най-трудният (и донякъде опасен) за изкачване от всички балкански първенци (все пак той се намира в Алпите). Около него има още към 20 хижи, също

пунктове за изкачване. Целият район е национален парк.

Въпреки че словенците считат, че принадлежат повече към Европа, отколкото към Балканите, връх Триглав по традиция продължава да се счита за един от балканските първенци.

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

По-голямата част от територията на страните е заета от планини. Общият им брой е 60, от които 16 имат върхове над 2000 м н. в. Между тях най-масивна и внушителна е легендарната **Шар планина**. Поради това мнозина считат, че е съвсем естествено най-високият ѝ – **Титов връх (2747 м)**, да бъде най-висок в Северна Македония. В действителност най-високата и с алпийски характер планина е **Кораб**, разположена

в най-западната част на страната. По билото ѝ минава границата с Албания. На него се намира и първенецът **връх Кораб (или Голям Кораб – 2764 м)**, който е най-висок едновременно и за Северна Македония, и за Албания.

Основни изходни места са **Маврови Анове** (край Мавровското езеро) и град **Дебър**, между които има асфалтов път, от който се отделя черен път срещу течението на р. Радика. От маркирания разклон до мост над реката след 15 км. се стига до **границата застава „Стрезимир“ (1450 м)**. Оттук през букова гора се стига до кошара (1750 м) с вода и постепенно се възлиза на страничен хребет, който отвежда до главното било и до самия връх. Преходът е общо 3.30 – 4 часа. Пътеката е със средна трудност и е маркирана.

Посещението на района и изкачването на върха е свързано с определени гранични формалности. Туристическите дружества в Северна Македония провеждат масово изкачване на Кораб всяка година на 8 септември – национален празник и Ден на независимостта на Северна Македония. Тогава е възможно и участие на български туристи.

АЛБАНИЯ

Най-високата планина на страната – **Кораби**, се намира в северната част на източната ѝ граница със Северна Македония. Границата минава по билото, където е и най-високият **връх Кораби (2764 м)** едновременно и за двете страни. Основно изходно място е с. **Радомир (1700 м)**, съставено от няколко махали, на 45 км. от регионалния център град **Пешкопи**. Изкачването се извършва по стръмна, трудна и немаркирана пътека за около 5 часа.

Албания е планинска страна. В северната ѝ част са разположени

Албанските планини (или Алпи) с най-висок връх **Майа Езерце (2694 м)**, който се намира в северната част. Тя е известна и с името **Проклетия** (както в Албания, така и в съседните страни), което напълно подхожда на суровия характер на планината и на трудния живот и поминък на местното население. По северното ѝ било минава границата с Черна гора и Косово. Има много върхове над 2000 м и до 2600 м. Основно място за изкачване на връх Езерце е град **Шкодра**, откъдето през с. **Окол** и с. **Тети** се стига до района на върха. Изкачването му и връщането за един ден е трудно изпълнимо. Възможен е и друг маршрут – от **ВЕЦ „Коман“** с корабче по язовирното езеро срещу течението на р. Дрин след 45 км. се достига живописната долина на р. **Валбона**. Оттук през град Байрам Цури и с почивка на един бивак също може да се изкачи върха.

В Албания има още няколко отделни планински вериги, някои с върхове над 2000 м.

БАЛКАНСКИТЕ ДЪРЖАВИ

КОСОВО

За най-висок връх в Косово се счита **връх Джеравица (2656 м)** в източната част на планината Проклетия, на няколко километра от границата с Албания. Изходни пунктове са градовете Куманово и Призрен.

РУМЪНИЯ

На територията ѝ е разположена по-голямата част на **Карпатите** – най-дългата (1500 км.) планинска верига в Централна и Източна Европа. Тя е сгъната под почти прав ъгъл (потенциален земетръсен център), отворен на северозапад, като се оформят два дяла – източен и южен. Река Олт разделя по средата **Южните Карпати**, а между нея и **прохода Предял** (на изток) е **масивът Фьгъраш**, където се намира най-високият **връх Молдовяну (2543 м)**. Най-близкото изходно място е град Виктория, на север от планината. От него по път се стига до **хижа „Подрагу“ (2130 м)**, откъдето за няколко часа се изкачва върха. В Южните Карпати има още няколко върхове над 2500 м, няколко хижи, дълги и интересни маршрути, както и добра туристическа маркировка.

Преди няколко десетилетия Карпатите бяха посещавани от много наши туристи и групи. За съжаление, такива екскурзии понастоящем почти няма.

ЧЕРНА ГОРА

Зла Колата е най-високият връх на Черна гора със своите **2534 метра**. Най-популярен е не като първенец на Черна гора, а като алпийски обект и като част от национален парк „Проклетия“. Намира се в южната част на Черна гора, на северното било на масива Проклетия, по което минава границата с Албания. В съседство е **връх Добра Колата (2528 м)**, трети е **Майя Росит** (в близкия масив Белич). Основно изходно място е град **Плав (928 м)**, откъдето по асфалтов път през град **Гусине** се стига до с. **Вусане (1060 м)**. Оттук се тръгва в източна посока по черен път, след което по стръмна пътека в труден карстов терен се стига до върха общо за 6 часа.

Черна гора е изключително планинска страна. Има около 50 планини и обособени планински масиви (от тях около 30 са с върхове над 2000 м), разделени с дълбоки речни долини, каньони и пълноводни реки (Лим, Тара, Ибър и др.) От Дурмитор на югоизток са планините **Синявина (2203 м)**, **Беласица (2139 м)**, **Комове (2487 м)**, някои от които са в национални паркове. През тях е трасиран туристически маршрут, дълъг 120 км. (т.нар. Черногорска трансверзала). В района до границата с Босна и Херцеговина е друга група високи планини: **Маглич (2386 м)**, **Биоч (2397 м)**, **Воляук (2336 м)** и др. Успоредно на Адриатика е разположена верига от планини (**Ориен, Ловчен, Румия** и др.) с около 50 върха над 1500 м. По тях е трасирана 100 км. крайморска трансверзала.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

По-голямата част от страната е заета от отделни планински масиви – части от Динарските планини. Някои от тях са с върхове над 2000 м. най-високият **връх Маглич (2386 м)** е в **планината Маглич**, на границата с Черна гора, на около 100 км. югоизточно от Сараево. Районът около върха е национален парк. Изходно място е град **Фоча**, откъдето през с. **Тентище (565 м)** по сравнително трудна пътека върха се изкачва за около 6 часа. За същото време до него може да се стигне и от територията на Черна гора. Изходно място е град **Плужине**, откъдето през с. **Мратине (681 м)** по сравнително трудна пътека се стига до връх Маглич. И в двата случая е необходимо разрешение от граничните власти. Южно и западно от Сараево са разположени няколко планини с върхове, високи около 2000 м. (**Яхорине, Белашица** и др.).

СЪРБИЯ

Най-висок връх на Сърбия е **Миджур (2196 м)**, на билото на Западна Стара планина и на границата с България. Изходно място е град **Княжевац**, откъдето по асфалтов път през с. **Кална** и с. **Църни връх** се стига до хотел и хижа „**Бабин зуб**“ (1578 м). Оттук връх Миджур се достига сравнително лесно по черен път и пътека за около 3 ч. Във вътрешността на страната най-висок е **Панчићев връх (2017 м)** в планината **Капаоник** (на границата с Косово). Районът е национален парк и е известен като туристически и ски- център на Сърбия. Иначе тя е изпълнена с отделни планини, пръснати из цялата страна, но с максимална височина под 2000 м.

ХЪРВАТИЯ

В страната няма планини с върхове над 2000 м. Половината от територията ѝ е разположена успоредно на Адриатическо море. Със същата ориентация е и верига от планини, познати с общото име **Динарски планини (или Алпи)**. Те се простират както в Хърватия, така и в съседната Босна и Херцеговина, като границата между двете държави минава по най-високите била. Най-висок връх на границата се явява **Троглав (1913 м)**, а само на няколко километра от нея е **връх Динара (1831 м)**. Непосредствено до морето се издига неговията планина **Велебит (1758 м)**.

ТУРЦИЯ

Страната е разположена основно в Азия, където са високите ѝ планини и върхове и затова тук тя се споменава само от гледна точка на прецизност. На Балканския полуостров тя има малка територия само с една планина – **Странджа** (част от която е в България), чиито най-висок връх е **Махида (1031 м)**. Достъпът до него е ограничен, тъй като в близост има разположени военни съоръжения

За осъществяването на инициативата за изкачване на балканските първенци е необходима активност от страна на туристическите дружества и фирми у нас. Туристическите съюзи на другите балкански страни вероятно ще се приобщат със свой принос. Стремешът на българските туристи към изкачване на балканските първенци ще доведе до опознаване и на други планини и върхове на Балканите. Това ще обогати процесите на трансгранично сътрудничество.

В края на 19 век Алеко Константинов изказа мисълта, че ние, българите, познаваме собствената си страна толкова, колкото и африканските и азиатските пустини, т.е. никак. Спокойно може да се каже, че това се отнася както за нашата страна, така и за страните на Балканския полуостров. Досега десетки наши алпинисти са стъпили на Еверест. Но дали има толкова наши планинари, достигнали например Майя Езерце в Албания? Много са изкачили Монблан, Елбрус, континенталните първенци. Но колко са изкачили балканските първенци? От друга страна, този процес би могъл да увеличи интереса на туристи от останалите европейски страни към планините на Балканите. Сега добре се познават планинските системи на Алпи, Пиренеи, Апенини, Скандинавски планини, Татри и др. Но планините на Балканите остават все още относително непознати и непосещавани. Това в по-голяма степен се отнася за Западните Балкани, където планините заемат 75 % от площта им! Те имат изключителен туристически потенциал, реално неувоен от планинари и алпинисти. С голяма доза условност може да се каже, че този район е един нов Непал, този път тук, на Балканите, в Европа, с аналогични основни характеристики и капацитет. Запазена природа и ландшафт, липса на индустриални замърсявания, чисти води, въздух, почви и храни, благоприятен климат, горски масиви, специфична местна култура, бит и занаяти. Но заедно с това недостатъчно развити пътна мрежа, обществен транспорт, информация и комуникации; недостатъчни средства за подслон и заведение за хранене. Малко разработени маршрути за туристи и планинари, неизкачени алпийски стени на редица върхове.

Това е един почти непознат планински свят с бъдеще, чието усвояване до голяма степен зависи от нас!

Б. р.: За възобновяването на инициативата „Покорител на балканските планински първенци“ вестник „Ехо“ е готов да публикува на страниците си интересни четива, туристическа информация, фотографии, карти и картни схеми по темата. Така туристите, достигнали тези върхове, ще могат не само да споделят видяното и преживяното, но и да предоставят ценна информация на читателската аудитория.

инж. Георги КЪРПАЧЕВ

ПЛАНИНСКИТЕ ПЪРВЕНЦИ НА БАЛКАНСКИТЕ ДЪРЖАВИ

№	Страна	Планина	Връх	м. н. в.
1	България	Рила	Мусала	2925
2	Гърция	Олимп	Митикас	2917
3	Словения	Юлийски Алпи	Триглав	2863
4	Северна Македония	Кораб	(Голям) Кораб	2764
5	Албания	Кораби	Кораби	2764
6	Косово	Проклетия	Джеравица	2656
7	Румъния	Южни Карпати	Молдовяну	2544
8	Черна гора	Проклетия	Зла колата	2534
9	Босна и Херцеговина	Маглич	Маглич	2386
10	Сърбия	Стара планина	Миджур	2196
11	Хърватска	Динарски Алпи	Динара	1831
12	Турция (европейска част)	Странджа	Махида	1031

Над 300 ориентиро ЗА КУПИТЕ НА В

Ето какво споделиха за вестник „Ехо“ пр
индивидуалните победители в елите

„Владимир АТАНАСОВ – треньор и състезател в СКО „Бегун“ при ТД „Родни балкани“ – гр. Варна

За четвърта поредна година сме победители в комплексното класиране на ДП - Нощно ориентирание за купите на вестник „Ехо“. Успехът се дължи на масовия брой състезатели (19) и добрата подготовка. Тази година точковата система бе по-разчупена – имаше коефициент за конкурентност за някои елитни възрастови групи (според степента на трудност на маршрута).

Велинград е традиция в провеждането на състезания по ориентирание. Познаваме типа гори, проходимост, терени, денивелации. Нашият отбор традиционно е компактен от гледна точка на силни и добре класиращи се състезатели. Участваме в доста състезания, печелим много отличия в индивидуални и отборни класирания. Тази година имаме двама национални състезатели – Дани Николов и Никола Караджов. Съвместно с Българската федерация по ориентирание (БФО) СКО „Бегун“ е организатор на състезания от Държавния спортен календар – през юли край град Бяла, Варненска област, проведехме ДП по колоориентирание, 61-то издание на Купа „Варненско лято“, през септември - ДП за деца и младежи до 18 години и ветерани (35-80 години) с близо 600 участника. Участваме и в състезания по ски ориентирание, а през 2024 г. ще бъдем домакин на ДП - Нощно ориентирание и ДП - Маратон.

Иван ДИМИТРОВ – ръководител на СКО „Север“ при ТД „Кайлъш- ка долина“ – гр. Плевен

По традиция нашият клуб често се класира в трите призови места в ДП - Нощно ориентирание. Тази година завоювахме второто място в доста оспорвана борба с класирания се на трето място СКО „Трапезица 1954“. Районът на състезанието бе труден, с голямо сборно изкачване (денивелации) – истинско предизвикателство за състезателите. Преди няколко месеца Велинград бе отличен домакин на Европейското първенство по ориентирание за юноши и девойки, вероятно затова бе избран и за ДП - Нощно ориентирание и ДП - Маратон. Дължината на трасетата варираше между 8 км. за възрастова група Мъже-Елит и 3 км. за възрастова група Ветерани.

В годишното отборно класиране на БФО за 2023 г. СКО „Север“ заема 6-о място сред 50 клуба в страната. При нас тренират и деца, и възрастни до 70 години. Провеждаме редовни тренировки по

колоориентирание, лятно и нощно ориентирание. Използваме система за GPS-проследяване, която дава възможност за анализ на пътя, по който е минал всеки състезател – доколко удачен е бил неговият избор на вариант. С нея е възможно в реално време да се проследява движението на всеки състезател.

Александър АТАНАСОВ – СКО „Трапезица 1954“ при ТД „Трапезица 1902“ –

В настоящите две държавни първенства (нощно ориентирание и маратон) участвахме с деца и младежи до 21-годишна възраст, без участието на ветерани. Завоювахме 5 медала и спечелихме третото място в комплексното отборно класиране. Нашите ориентировачи са много добре подготвени, сред тях има 4 национални състезатели. Според нашата статистика в района на Велико Търново са проведени първите състезания по ориентирание в България и едно от първите градски състезания по ориентирание в света. Една от първите карти се съхранява в Музея на туризма и туристическите спортове.

СКО „Трапезица 1954“ е създаден през 1954 г. и се развива успешно – наши състезатели (16 годишни) спечелиха две европейски титли, Иван Сираков зае трето място на Младежкото световно първенство по лятно ориентирание в Австралия. СКО „Трапезица 1954“ е единственият клуб в България, който успешно

В „По стъпките на Алеко с приятел“ победител е отборни

Интервю с Димо Христов, председател на ТД „Боерица“ – с. Владая

Г-н Христов, какво бихте споделили за състезанието „По стъпките на Алеко с приятел“ тази година?

„По стъпките на Алеко с приятел“ е най-голямото отборно състезание по планинско бягане със социална кауза в България. То е базирано на първото историческо изкачване на Черни връх от Алеко Константинов съвместно с Никола

Тантилов. Участниците имаха възможност да избират между две трасета:

– Късо трасе – с. Владая → х. Панчо Томов → с. Владая – ~ 11 км. (~ 800 м. D+)

– Дълго трасе – с. Железница → Черни връх → с. Владая – ~ 27 км. (~ 1225 м. D+)

Отборите се състезаваха в 4 категории: семейство, приятели, колеги и съседи.

Тази година в състезанието участваха 550 състезатели, 60 доброволци, 12 души организационен екип и над 15 фирми – партньори. От 200 до 250 души идват почти всяка година. За 2023 г. бележим ръст на участниците в категория „Колеги“ – много фирми използват състезанието като Team building мероприятие. В категория „Приятели“ – дълго трасе бе постигнат рекорд с време 02:51:38 часа.

С какво вашето състезание се отличава от състезанието за планински бегачи „Витоша 100“?

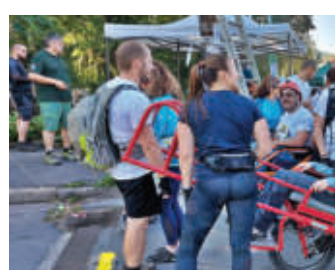
„Витоша 100“ е индивидуално състезание, нашето е отборно. Различни са и трасетата – тяхното е обиколка на Витоша с малка денивелация, нашето прекосява планината от с. Железница през Черни връх до Владая с преодоляване на денивелация близо 1225 м. „По стъпките на Алеко с приятел“ има социално значима кауза – подкрепяме хора с увреждания в неравнопосредствено положение. Фондация „Ела и ти“ осигури

участието на 3 отбора, един от които, с бутане на специализирана количка с трудноподвижен човек, постави рекорд в преминаването на късото трасе (11 км. с ~ 800 м. D+) с резултат 1:00:25 часа. В пресечен терен отборът изпревари над половината отбори-участници в категорията.

Тази година каузата ни подкрепи набирането на средства за изграждане на ергономична стая в Дома за социални услуги „Св. Врач“ в София.

На какво, според Вас, се дължи постоянният интерес към състезанието през годините?

То е на най-високо организационно ниво в България. Имаме добри отзиви от обратната връзка с хората. Важен е и силният отборен дух – нашето мото е „Споделена емоция“. Трасетата се преминават в атмосфера на екипност, взаимопомощ и толерантност от по-силните към по-слабите. Подкрепителните пунктове са добре

Ориентировачи мериха сили ВЕСТНИК „ЕХО“

представители на отборите-медалисти и
итните групи при жените и мъжете:

СОВ – председател на ица 1954” при ” – гр. Велико Търново

реализира новия формат **нокаут-спринт ориентирание**, чието Европейско първенство се проведе тази година в Италия. През март 2024 г. ще бъдем организатор на поредното такова състезание, с което ще отбележим и 70-годишния юбилей на клуба.

Нокаут-спринт ориентиранието се различава от традиционното с това, че преди обед се провеждат квалификационни серии на състезатели от 16 до 45-годишна възраст, после тези с 36-те най-добри времена се класират за финалите. Следва елиминиране и пряка борба между състезателите на четвъртфинали, полуфинали и финали. Това е атрактивно за публиката, затова надпреварите се провеждат в паркове или училищни дворове. Децата научават за този спорт при демонстративни тренировки в почивни дни – така напоследък привлякохме голяма част от нашите състезатели. В клуба са картотекирани над 50 състезатели на възраст от 6 до над 60 години. Родителите много ни помагат при тренировки, организиране на състезания, придвижване в страната и чужбина. В моето семейство всички сме ориентировачи, сред тях двама национални състезатели.

Клубът има постижения и в колоориентиранието. В последния държавен шампионат за деца и младежи до 18 годишна възраст спечелихме най-много медали. Залогът за успех при нас са колективните усилия на треньори, родители, деятели и бивши състезатели.

Иван СИРАКОВ (35 г.) – национален състезател и победител в група Мъже-елит в ДП - Нощно ориентирание 2023

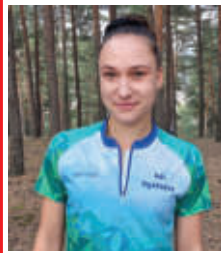
Неслучайно за нашия спорт казват „Няма бивш ориентировач“. По професия съм преподавател във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, катедра „Теория и методика на физическото възпитание“ в Педагогическия факултет. Като преподавател се старая да убеждавам младите хора, че е важно да спортуват или просто да се движат повече – това би подобрило значително качеството им на живот.

ДП - Нощно ориентирание е сред любимите ми, по-различни надпревари, провеждани в България. В спортове за издръжливост, какъвто е ориентиранието, са важни постоянството и надграждането във времето. В този интересен спорт има повече предизвикателства, а връзката с природата и хората помагат за развитие на физическата форма, личността и характера.

Родом съм от Горна Оряховица, но се състезавам за СКО „Вариант 5“ – Търговище. Тренирам ориентирание близо 25 години, първоначално към СКО „Камъка 93“ към туристическото дружество в Горна Оряховица. Като дългогодишен национален състезател имам множество отличия от държавни първенства, балканиади; бронзов медал от Младежко световно първенство в Австралия (2007), европейски шампион за юноши в Словения (2006), девето място в Световно първенство за мъже и жени, 12-о място в Европейско първенство за мъже и жени. Въпреки контузия продължавам да тренирам и да участвам в състезания, защото това ми доставя удоволствие. Ориентиранието за мен е призвание и начин на живот.

Андрея ДЯКSOBA (23 г.) – национален състезател и победител в група Жени-елит в ДП Нощно ориентирание 2023

Родена съм в Смолян, състезавам се над 10 години за СКО „Карлък“ при ТД „Карлък“ – Смолян. В семейството ми всички са ориентировачи, а двете ми сестри са национални състезателки. Кариерата ми започна със спортна акробатика, ски-бягане и биатлон, от които имам спечелени държавни титли. От дванадесетгодишна досега се занимавам с лятно и ски ориентирание.

Най-големите ми успехи в лятното ориентирание са сребърен и бронзов медал на дълга дистанция на Европейско юношеско първенство през 2015 и 2016 година (единствени към момента за България). От 2013 г. до сега съм национален състезател. В ски ориентиранието завоювах четвърто място на Световното младежко първенство (2017), притежавам десетки национални и балкански титли. Занимавам се и с радиозасичане (подобен на ориентиранието спорт, в който картата съдържа само старт и финал, а контролните точки се търсят с помощта на приемник със слушалки и специален сигнал), в което няколко пъти съм световна и европейска шампионка.

Тазгодишните ДП - Нощно ориентирание и ДП - Маратон бяха доста интересни. Районът хем е приятен за бягане, хем е доста тежък заради стръмни участъци. Нощното състезание ми хареса, защото бе комбинация от бързо и техническо бягане с повишено внимание в определени участъци. В маратона разстоянието бе свръх дълго (15.5 км.). Но маршрутът ми хареса, защото на по-дългите отсечки имаше различни варианти за съобразяване и изпитания за волята.

Предстои ми подготовка за Световното студентско първенство по ски ориентирание (Швейцария) и Световното първенство за мъже и жени по ски ориентирание (Австрия) през януари 2024 г.

Наскоро завърших степен бакалавър „Софтуерно инженерство“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Надявам се в бъдеще да успея да комбинирам любимия спорт с професията на софтуерен инженер, да съчетавам лагерите и големите първенства с работа от къщи. Защото нашият спорт е социален и различен. Той става част от живота на всеки, докоснал се до него.

НИЯТ ДУХ

заредени и се обслужват от приветливи доброволци, състезателите получават подаръци. Събитието завършва с празнична програма, има щандове с различни спортни стоки и хранителни добавки.

Какво ново да очакваме за състезанието в бъдеще?

Догодина то ще се проведе в два дни (събота и неделя). Призовавам хората да следят информацията в сайта на дружеството и страниците ни в социалните мрежи.

Зад това състезание стои енергичен екип от млади хора, които цяла година работят неуморно на доброволни начала, за да се случва то по най-добрия начин. Изказвам специална благодарност към хората от организационния екип, членове на ТД „Боевица“, както и към 60-те доброволци. Благодаря също на БТС за подкрепата, както и на нашите партньори от Столична община от районите „Витоша“ и „Панчарево“.

Победители в двете трасета по категории:

1. Късо трасе:

- Семейство – отбор „Стоянови в атака“ (01:16:23);
- Приятели – отбор „Горските духчета на Св. Врач“ (01:00:25);

- Колеги – отбор „Proxiad SEE“ (01:16:28);

- Съседи – отбор „FUNRUN“ (01:34:41).

2. Дълго трасе:

- Семейство – отбор „Stepanov I Team“ (03:10:53);
- Приятели – отбор „Шампионите“ (02:51:38);

- Колеги – отбор „Aleko Chasers“ (03:46:21)

- Съседи – отбор „Сапунджиев team“ (04:11:17 - DNF).

Повече за състезанието може да научите от сайта <https://postupkitenaaleko.com/>

ВАРНЕНСКИ ТУРИСТИ ОТБЕЛЯЗАХА СВЕТОВНИЯ ДЕН НА ХОДЕНЕТО

По решение на Дирекция „Спорт“ - Община Варна на 07 октомври т.г. бе организиран пешеходен поход по повод Световния ден на ходенето. В България тази проява се провежда вече над десет пъти и е добър повод да се поканят туристи и техните семейства.

На поканата се отзоваха повече от 250 участници от всички варненски туристически дружества. Над 70 % от тях бяха деца, ученици и младежи, които не срещнаха проблеми с придвижването. Походът бе воден от опитни планински водачи като Иван Костадинов, Желю Желев, Светлана Димитрова, Атанас Атанасов и техни колеги от ТД „Черноморски простори“. Туристите преминаха безопасно по маркирана пътека от кв. Винаца до Ковшак чешма за около 90 минути. Най-голямата група бяха петокласници от ОУ „Цар Симеон I“ - Варна с отговорниучителката Светлана Димитрова. Част от децата бяха доведени и съпроводени от родители, баби и дядовци. Най – малкият участник беше 18-месечната Никол, а най-опитният – Павел Костов на достолепните 84 години.

Метеорологичните условия бяха прекрасни: слънчево време, безветрие и липса на валежи. Походниците преминаха през исторически местности и по пътека с леки наклони през столетни

гори.

Групата пристигна на поляната на Ковшак чешма с добре уредени кътове за пикник и отдиш. Те се освежиха със студена вода и заеха места на тревата.

Запаленото от Галин Сивков барбекю даде възможност хората да си припекат носените сандвичи и храна. Последваха много игри и забавления. Томболата, организирана от Община Варна, Дирекция „Образование и младежки дейности“ и ТД „Черноморски простори“ внесе допълнителна радост за късметлиите. Предметите бяха тениски, ранички, шапки и топки.

Озвучаването даде възможност на деца и родители да изиграят едни от най-известните и красиви народни хора. Някои се постаряха да научат нови стъпки. Други играха волейбол, трети - футбол. Личеше, че всички желаят активен отдиш сред природата.

Проявата завърши със събиране на бокуците и тяхното отнасяне в контейнерите на квартала. Водачите поведоха участниците към кв. Винаца. Настроението бе приповдигнато и всички си обещаха да участват в следващите организирани срещи с природата.

Атанас СИВКОВ - председател на ТД „Черноморски простори“

БЪЛГАРСКИТЕ ВИСОЧИННИ РЕКОРДИ

„Стар турист съм. От 1895 до 1903 г. бях първият българин, който се бе качил най-високо – на връх Гран Комбен 4318 м в Швейцария и покойният Алеко през 1895 г., когато се завърнах от тази моя екскурзия, ми козирува и поздравя“.

Това пише в книгата си „Практично и пълно Ръководство по Туризма“ авторът на това важно изкачване. По това време въпросите за височинни рекорди в областта на планинарството не са били актуални, въпреки това бъдещият професор по медицина Параскев Стоянов високо е оценил голямата надморска височина на изкачвания от него връх в Алпите и изрично е упоменал, че той е първият българин, качил се най-високо. Така можем да считаме датата 1 август 1895 г. за начало на летебренето на височинните ни рекорди.

Кой е Параскев Стоянов?

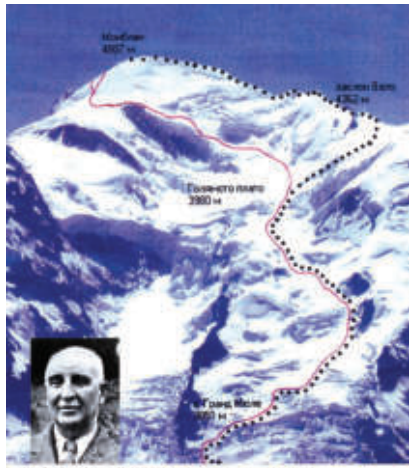
Роден е на 30 януари 1871 г. в Гюргево. Син е на онзи родолюбив българин Иванчо Стоянов, който купува револверите и билетите на Ботевите четници за кораба „Радецки“. Самият Параскев получава солидно образование, като преминава последователно през реномирани учебни заведения и университети на Букурещ, Швейцария и Франция. Това му помогнало да владее говоримо и писмено 11 езика, за което важна роля играе и майка му, която е французойка. В България работи в Ловеч, Варна и София. Заедно с Васил Моллов те са първите професори по медицина в България. Оставил ни е две важни книги по въпросите на планинарството – „Практично и пълно ръководство по туризъм“ и „Хигиена на туризма“. Тук не отбелязваме научните му разработки и книги в областта на медицината. Той е инициаторът за възстановяване на Къкринското ханче и на първи опит за написване на историята за Васил Левски. Починал е на 14 ноември 1940 г.

Години по-късно, при изкачването от българските алпинисти върховете в Алпите, Кавказ, Памир, Хиндукуш, Тянь Шан, Каракорум и Хималаите те не пропусаха възможността да отбележат постигнатите от тях височинни рекорди. Така въпросът за височината стана актуален и периодически се повишава. Аднес, когато нашите алпинисти достигнаха пределната надморска височина от 8848 метра и вече няма какво повече

И така, приемайки рекорда на Параскев Стоянов от 4318 м за първи в историята на българския алпинизъм трябва да отбележим, че пет години по-късно или **на 3 август 1903 г. студентът по медицина в Женева Иван Малеев повдига българския рекорд с още 489 м, стъпвайки на купола на тогавашния европейски първенец Монблан (4807 м).**

Кой е Иван Малеев?

Роден е на 5 май 1881 г.

в Пловдив, но е потомък на копривщенци. Отличник на Първа мъжка гимназия „Александър Батенберг“, той продължава обучението си в реномирани университети в Швейцария и Франция. За Монблан мечтае още като ученик. **„Висок, висок и недостижим“**, казва пред учениците учителят му по география и това е достатъчно за детските му мечти. И той ги осъществява на 3 август 1903 г. **„Монблан! О... да! На неговия връх съм и щастлив съм. За таз наслада що изпитах Алфреду тъй съм благодарен“**, възкликва от 4807 – те метра на тогавашния първенец на Европа. В България Иван Малеев посвещава целия си трудов стаж на училищното здравеопазване, като работи като училищен лекар, а след това

и в отдела на Министерството на здравеопазването. Оставил ни е първата пътеписна книга – „Възкачването ми на Монблан“, издадена през 1910 г. Починал е на 24 март 1964 г.

Трябва да изминат цели 34 години, през които нашите алпинисти нямат възможност да впишат към своите съобщения за нов български височинен рекорд.

Едва през месец юли 1937 г. един българин – **Август Кабакчиев**, като курсант във военно-инженерната академия „Г. Жуковски“, в една от годишните си отпуски завършва курс по алпинизъм и в края на курса **участва в едно масово изкачване на най-високия връх на Кавказ – Елбрус-Западен връх (5642 м).** „Летвата е повдигната“ с цели 835 метра. Следващата година Август Кабакчиев участва и в масовото съветско изкачване и на Източния връх на Елбрус (5621 м). Тогава на върха се изкачват 256 съветски военнослужещи, в това число и българинът Август Кабакчиев.

Кой е Август Кабакчиев?

Август Кабакчиев е син на партийния функционер Христо Кабакчиев, един от видните участници в „Септемврийското въстание“ през 1923 г. След разгрома на въстанието семейството на Христо Кабакчиев е изведено нелегално в СССР. Там синът им Август завършва висше военно образование, по време на което осъществява и горните две изкачвания. След 1944 г. семейството на Август Кабакчиев се завръща в страната, където той постъпва на работа в армията и израства до високото офицерско звание генерал-полковник и зам. министър на МНО.

И този рекорд се задържа дълги години, за да бъде подобрен едва на 13 август 1967 г., когато шестима наши алпинисти – **Енчо Петков, Ангел Петров, Аврам Аврамов, Сандю Бешев, Георги Атанасов и Евгени Христов (подреждането е по реда на стъпването им на 7134-те метра на пик Ленин, днес вр. Авицена).** Записано е първото българско изкачване на връх над 7-те хиляди метра и нов български рекорд. Прибавени са още цели **1492 метра.** Този чакан много години български успех открива пътя на височинния алпинизъм за нашите алпинисти и не след дълго отново в Памир на **30 юли 1972 г. Аврам Аврамов, Енчо Петков, Огнян Балджийски и Кънчо**

Долапчиев прибавят още 361 м, достигайки първенеца на СССР – вр. Комунизъм (7495 м). Днес този връх носи името на създателя на Таджикистан Исмаил Самани.

Девет години по-късно българският височинен рекорд е изнесен далеч на изток, когато **Христо Проданов осъществява първото българско изкачване на връх, извисил снага над 8-те хиляди метра. Това става на 30 април 1981 г., а върхът е Ахотце (8516 м).** Към българския рекорд са прибавени още 1021 метра.

Само 10 дни преди календарът да ни е отчел кръглице 3 години или **на 20 април 1984 г. отново Христо Проданов слага край на тази надпревара, развявайки родния трибагренник на заветните 8848 м – Покрива на света – връх Еверест. Повече няма накъде, защото нагоре е само небето...**

А сега нека отдадем заслуженото в това отношение и на представителките на нежния пол, които много активно се включват в този толкова мъжки

спорт – алпинизма. **Като първи женски височинен рекорд съвсем заслужено трябва да споменем името на Виолета Григорова, която още като студентка, заедно със свои колеги се изкачва на връх Гросглокнер (3789 м). Това тя прави през 1926 г.** За съжаление, въпреки усилията ни за повече подробности, както за изкачването, така и за нея, нямаме. Тук се възползвам от възможността да отправя молба към тези, които имат някакви сведения, да се обадят в редакцията, за да не остане нейната страница празна.

Цели 35 години след това, поне на автора не е известно друга алпинистка да е била на по-голяма височина от посочената по горе. **Едва на 26 август 1961 г. пловдивчанката Деяя Стоева, включена в представителна група на Републиканската комисия по алпинизъм (РКА) се изкачва на връх Елбрус (5642 м),** който вече е първенец не само на Кавказ, но е развенчал Монблан, като не друг,

а географите и топографите го окичват с тази престижна корона.

Нейният рекорд се задържа само 6 години, защото през 1969 г. учителката по химия в гр. Моши, Танзания, **Даринка Камбурова осъществява своята мечта, като стъпва на рекордната българска височина 5895 м. Станала е първата българка, изкачила първенеца на Черния континент Ухуру, познат повече като Килиманджаро.**

Е, нейният рекорд се задържа само една година, но е влезнал в историята на българския алпинизъм. **Стоянка Занкова, позната повече сред планинарските среди с името ЦУ отнема рекорда на Даринка**

Камбурова на 8 август 1970 г., като изкачва първия за дамите български седемхилядник. И това е тогавашният пик Ленин (7134 м), днес вр. Авицена. Петнадесет години след това в алпийските среди устремно навлиза Йорданка Димитрова, която на 30 юли 1985 г. стъпва на 7495-метровия връх Комунизъм, днес Исмаил Самани.

Шест години по-късно – на 1 октомври 1991 г. Данчето, както си я знаят всички планинари, стъпва на заветните 8201 м. Българка е стъпила на връх над 8-те хиляди метра. Този ни дамски рекорд се задържа цели 18 години, защото едва на 22 май 2009 година Петя Колчева слага точка на тази надпревара. Нейният крак стъпва там, откъдето нагоре повече няма накъде...

доц. Сандю БЕШЕВ

Параскев Стоянов, с червено е отбелязан пътът на изкачването му.

да се прави за подобряване на този рекорд, предлагаме на нашите читатели една справка – кога, от кого (кои алпинисти) и на кой връх е поставян височинен български рекорд.

СКАЛЕНСКОТО ЕЗЕРО В ИЗТОЧНА СТАРА ПЛАНИНА

Не са много туристите, които знаят, че и в Стара планина има езера. Е, не са като в Рила и Пирин, но е добре да се посетят. Всеки планински кът има свое очарование, своя красота. В предпланините на Западна Стара планина е разляло водите си Рабишкото езеро, свързано с пещера „Магурата“ и затова е по-известно. Край изворите на река Глава Панега преди имаше две езера. Сега остатъците от едното езеро са заблатени, а водите на другото са впрегнати за „баросване“ (пране) на черги, килими и одеяла. Околността е силно запрашена и изоставена, въпреки че към обекта има интерес.

В стар пътеводител на Стара планина, издаден през 1958 г., открит **Скаленското езеро**. Наричано е още Каябашко блато (езеро) по старото име на село Скала (Каябаш-Голяма скала). Дори сега в интернет не може да се намери много информация за него. Повторени са фактите, отразени в пътеводителя и са прибавени малки подробности.

Езерото се намира в Източния дял на Сидовска планина, заобиколено от тесни гребенообразни възвишения. Надморската му височина е 497 м, дължината – около 1 км, ширината – около 0,5 км и най-голяма дълбочина – 6-7 м. Път има до самото езеро: от изток през Сунгурларе и Славянци, а от запад – през Върбишки и Мокренски проход се достига село Скала. От пътя между селцето

и езерото се открива прекрасна гледка към Сунгурларските лозови масиви, Карнобатското поле и околностите на Балканския път.

След като се оказа, че от старите водачи в дружеството никой не е ходил до езерото, се свързах с общината в Сунгурларе и се осведомих за подробности. Успях да убедя нашата „бойна“ група, че ще отидем на съвсем непознато място.

В края на октомври, в един слънчев ден, забравен от лятото, прекарахме импровизираната бариера към Скаленското езеро. Възрастен мъж ни посрещна с две големи, кротки кучета. Обясних му, че

сме се разбрали с арендатора на езерото да се разходим наоколо и да направим снимки. Той любезно отговори на въпросите, с които го засипахме: за размерите, дълбочината и видовете риба, която развъждат. След това ни остави да „изследваме“ бреговете. Тясна ивица чист бял пясък тук-там бе обрасъл с тръстика и дребна растителност.

Според легендата, публикувана за първи път от възрожденския писател Илия Р. Блъсков в повестта „Изгубена Станка“, когато Господ „ходел по Земята“, наказал едно село за греховете на жителите му. Внезапно земята се отворила, бликнал мощен фонтан и селото потънало в бездната. После всичко утихнало и на мястото останало езеро,

внезапно покачване на нивото му. Още през Средновековието е наричано „Светото“ езеро или блато. Византийската писателка Анна Комнина го е споменала в своите хроники. Под това име го означават на картите на България руските топографи по време на войната с Турция през 1877-1878 г. Феликс Каниц през 1872 г. и проф. Константин Иречек през

1884 г. също не са пропускали да посетят светия обект.

Местното население използвало езерото за всички християнски ритуали, свързани с вода: хвърлянето на кръста за Богоявление; къпане на младоженци за Ивановден; Пеперуда и сборове с молебени за дъжд.

Днес езерото се използва за развъждане на различни видове сладководни риби. Няколко лодки и голям куп мляно зърно за подхранване стояха в готовност на пясъка.

Обиколихме край брега, наситихме се на хубавия ден, на прелестния син цвят на езерните води. Беше тихо и околните височини, изпъстрени от есента, се отразяваха като в огледало. А над нас – пухкави бели облачета допълваха картината.

В Сунгурларе се отбихме в представителния магазин на винарската изба „Славянци“ и се запознахме с всички видове гроздови продукти, произведени за местен пазар и за износ.

В стария пътеводител на баща ми пешеходните преходи до езерото са описани като „дълги“ и „скучни“. Вероятно защото пътят през поле е еднообразен, но днес разстоянията по-лесно се преодоляват, а всеки природен обект може да предложи радост от срещата с него.

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

Боянка КОЙЧЕВА, КТВ при ТД „Родни балкани“, Варна

ПО СЕВЕРНОТО ЧЕРНОМОРИЕ С ПРИЯТЕЛИ

Туристическата душа е ненаситна за възприятия, пътища и приятелска прегръдка. И така, след уговорка между Ирина Николова – председател на КТВ към ТД „Чудни скали“ – Айтос, Красимира Маринова – председател на КТВ към ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора и Дима Проинова – бивш председател на КТВ – Добрич, а сега член на ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, на 11 септември 2023 г. с петдесетместен автобус поемаме към Северното Черноморие. А то е слънчево и мамещо. Усмивнати и слънчеви сме и ние след приятелските прегръдки със стари познаници.

Автобусът ни отвежда към село Дуранкулак – крайната североизточна населена точка на българското Черноморие на границата с Румъния. На югоизток от него се намира езерото „Блато“, а на североизток – блатото „Карталеца“.

На морското дъно пред двата плажа се намират остатъци от кораби от различни епохи. В некропола при с. Дуранкулак е открито най-старото технологично обработено злато в света. Селото е известно и със своята рибена чорба. **Дуранкулашкото езеро** и близките **Шабленски езера** формират заедно най-многочисленото съвременно зимовище на застрашената в световен мащаб червеногуша гъска.

Дуранкулашкото езеро е еднакво по значение с резерват „Сребърна“ край Сиестра, а заедно с бургаските езера всички те са обявени за влажни зони с глобална значимост.

Спираме на къмпинг „Космос“. От там групата поема пеша по крайбрежната ивица и достига къмпинг „Крапец“. Любуваме се на ширналото се море, чиито тюркоазен цвят гали око и човек се чувства свободен край морската безбрежност. Водач ни е Ивайло Христатиев – уредник на „Зелен образователен център“ в град Шабла, където завършва нашата обиколка. Там експонатите и филм разказват за флората и най-вече фауната на този край.

На сутринта рано-рано сме пред **фара на нос Шабла** – най-високият в България и най-старият автентичен действащ фар в Черноморско-Средиземноморския басейн. Сигнализът му е бяла светлина, просветваща три пъти на всеки 25 секунди. Той е по-малко копие на Александрийския фар.

От фара групата се насочва към плажната ивица, откъдето се наблюдават скални образувания, пещери и тунели край Тюленово – **Арката и Камен бряг** (където се провежда Джулай морнинг). Самата местност е получила названието „Огънчето“ заради изоставен стар сондаж на природен газ, от който вече половин век излиза пламък. Разглеждаме и **местността „Яйлата“**. Тя представлява пещерен град, обитаван от хора в продължение на седем хилядолетия. Тук са живели траки, римляни, гърци, славяни и прабългари. На територията на „Яйлата“ гнездат над 20 вида птици. От тук минава **Виа Понтика** – основен миграционен път на прелетни птици. Срещат се и

19 вида редки и застрашени от изчезване растения. Красотата на резервата е невероятна през пролетта, когато цъфтят божурите. „Яйлата“ е национален археологичен резерват. Тук се намира пещерно селище с над 100 пещери от V-то хилядолетие пр.Хр. От античността са запазени светилища, жертвени камъни, винарни, четири некропола. През Средновековието пещерите са били използвани като манастирски комплекс. Скални образувания и море – невероятна игра на природата. Но това североизточно крайбрежие има още с какво да ни учуди.

Автобусът ни отвежда в Каварна. На брега е създаден просторен изкуствен плаж. До морето се издига трудодостъпният, с почти отвесни скатове **нос Чиракман**. В миналото той се е врязвал на километри в морето, но при силно земетресение водата оформила сегашния му непристъпен вид. На неговото равно плато са запазени останки на крепостни стени, ровове, църкви, некрополи, където и до днес се провеждат археологически разкопки.

По серпентинен път голяма част от групата поема нагоре към нос Чиракман и дълго се радва на прекрасната панорама пред погледа, там горе от високото.

Третият ден, рано-рано ни зове **„Дворецът“ – бивша лтна резиденция на румънската кралица Мария Единбургска**. Той е разположен на два километра югозападно от Балчик, в красива местност между балчишките скали и морето. Има статут на архитектурно-строителен

паметник на културата и паметник на градинарството и парковото изкуство. Паркът по крайбрежието е разработен от швейцарския градинар Жул Жани. Християнски и мюсюлмански символи се преплитат в кладенци и градини, а цветята и декоративните купове са купувани от различни точки на света. Градината е световноизвестна с уникалната си колекция от едноразмерни кактуси и е втора по рода си в Европа след тази в Монако. В тази неповторима градина се отглеждат над 3000 растителни вида от цял свят. Излизаме от парка с гордост, че с времето са съхранени дървета, храсти и цветя.

Нощуваме отново в хотела в Кранево и на вечеря нашия гид – Дима Проинова ни поднася прекрасна изненада. Дванадесет туристи-ветерани от Добрич, където тя дълги години бе председател, са дошли с топли прегръдки да засвидетелстват приятелството си. Хумористичните сценки, с които ни поздравяват, дълго време не свалят усмивките от лицата ни. Една незабравима туристическа вечер със стари приятели. Благодарим ви, мили хора, за затрогващия жест на туристическа привързаност.

Пропуснах да отбележа, че целия трети следобед старозагорци посветиха на **Балчишката тузла**, която се намира на 5 километра източно от град Балчик. Тя е сред природните феномени на България, заради уникалния състав на образувалата се на

дъното на езерото лечебна кал. Тук е изградена и функционира специализирана болница за рехабилитация.

Започваме последния ден с посещение на **дворец-резиденция „Евксиноград“**. Очаровани сме от парка-градина с невероятни дървета, храсти и цветя. Възхищаваме се на вътрешната уредба на двореца. Най-силно ни впечатляват салоните за гости. Истинска царска украса с прекрасни мебели, картини и полилеи.

Минаваме през Варна и се отправяме към **„Музея на стъклото“ край Белослав**. От шандовете на магазина към музея сякаш се усмивват пестроцветни фигури, дело на човешката фантазия и сръчност. А демонстрацията на фигурните стъклени образувания е чудно преживяване – фериботи бродят из изкуствен канал и свързват Белослав с други морски пристанища. Подводницата „Слава“ стои кротко закотвена до „Музея на стъклото“.

Последната спирка е пред величествените **скални образувания „Чудните скали“**, чието име носи нашето айтоско туристическо дружество. В кратката почивка там е време за снимки и за сърдечна благодарност към организаторите на тази чудесна екскурзия Красимира Маринова и неуморимата Дима Проинова. Благодарим ви, скъпи приятели старозагорци, за насладата, която изпитахме! До нови срещи!

Янка ИВАНОВА, КТВ при ТД „Чудни скали“ – Айтос

ПО ПЪТЕКИТЕ НА РИЛА

Маршрут: с. Говедарци – м. Овнарско – комплекс „Малъовица“

Ако предпочитате да отидете пеша до комплекс „Малъовица“, може да минете по популярен в миналото маршрут, който има два етапа. Първият е до местността Овнарско, до която води 8-километров асфалтов път, рядко навестяван от превозни средства. През втория етап се върви през приятна за ходене широка и сенчеста пътека. По маршрута има лентова маркировка (син цвят).

От центъра на Говедарци се тръгва по шосето за почивните станции и ски пистата. Около 1 километър по-нататък, веднага след последните сгради от селото, надясно (на югозапад) се отделя посоченият асфалтов път, който се спуска леко и пресича по мост Юрушка река. По него се прекосява обширна площ с ливади и ниви и се навлиза в приветлива гора. Неусетно се стига до мост над Лопушка река, което е знак, че пътят по шосето е преполовен. Още

един час ходене и се излиза на обзорна слънчева поляна. Това е местността Овнарско, от която в западна посока при ясно време се вижда х. „Рилски езера“. Доскоро югоизточно от поляната имаше туристическа база, но за съжаление тя вече не съществува, от нея са останали само руини. Край тях започва лятна пътека за х. „Мечит“, очертана с червена лентова маркировка. Шосето завършва при намиращата се наблизо метеорологична станция.

От поляната се продължава на югозапад по коларски път, но преди това е добре да се проследи маркировката, защото в съседство

има и други подобни пътища. След около 40 минути се достига до Долна (Първа) Прека река. В тази отсечка се редуват стръмни и равни участъци, какъвто е характерът и на оставащия път. Още десетина минути и се стига до Средна (Втора) Прека река.

На отсрещния ѝ бряг пътеката се разклонява. Наляво (на югозапад) се отделя обозначена със сини ленти възходяща пътека за Йончево езеро. Пътеката за туристическия комплекс се спуска неочаквано надолу, но това не бива да смушава.

Скоро тя отвежда до долчинката на Горна (Трета) Прека река. Трите пенливи посестрими се преминават по дървени мостчета, ала на тях **не бива да се разчита** при пролетните пълноводия. Близко до мостчетата съществуват вероятност да се тръгне **погрешно** по множество коловози, слизащи към втомобилния път Самоков – ТК „Малъовица“.

След Горна Прека река широката пътека продължава на запад, успоредно на шосето, но по-високо от него. Тя опасва планинския склон почти по хоризонтала, оставяйки усещането, че не бърза да излезе от дебрите на гората. Ходенето спори и не след дълго се достига до поточето Ръждавица. Край левия му бряг се спуска стар друм, който навремето е осъществявал връзката между м. Гьолечица и Овнарско (през Яворова поляна).

До комплекса вече не е далече. Остава да се изкачи само още една стръмнина, след която се стъпва на път, обслужващ скиорските писти. По него за броени минути се слиза до Меча поляна, където е ТК „Малъовица“. Цялото разстояние се изминава за около 4 часа. Маршрутът е **относително безопасен** и през зимата за добре подготвени туристи. По откритите участъци на споменатите пътища обикновено се образуват **преспи**.

Румен ГРЪНЧАРОВ

МЪРЧАЕВО И ПЕТЪР ДЪНОВ

Пътеката на Петър Дънов до Церова поляна. Манастир „Света Троица“

Мърчаево е най-крайното селище в югозападна посока в Софийска област. Значителна част от него е разположена в най-ниските западни склонове на Витоша при средна надморска височина 870 м. През средата на селището минава старият път от София за Перник.

Развитието на Мърчаево от средните векове до средата 20 в. се е основавало предимно на рударството и каменоделството. В края на 19-и и началото на 20-и век много български фамилии, прогонени от Вардарска и Егейска Македония, се заселили в Мърчаево. Те са оставили трайни материални и духовни следи в селото. За древната история на селището свидетелстват останките от тракийска крепост. Сега мястото е известно като Калето (Градището). То се намира високо в склоновете на планината и до него може да се отиде за 45 минути по пътека, която започва от църквата „Св. Георги“. В средишната част на селото се намират две обществени сгради, свързани с духовността и културата на местното население. Тук е и автобусната спирка на линия 59, известна като Училището (спирката е точно пред сградата на основното училище). Над спирката, в обширен двор с много зеленина, храсти и цветя е разположен

храм „Св. Великомъченик Георги Победоносец“. Той е изграден в периода 1908-1914 г. Тогава е бил тържествено осветен от левкийския епископ Партений. По това време е бил викарий на Софийската митрополия. Средствата за храма са дадени от братята Рокоманови, българи от Дебърско, преселили се тук през 1903 г. С безплатен труд и други дарения е участвало и местното население. Приятели на Рокоманови са оставили дарове за църквата, които и сега съществуват и напомнят за онези времена. Два каменни свещника, изкусно изработени, се намират пред входа на църквата. Вътрешната уредба на храма е повече от скромна. На иконостаса има само четири икони – на Исус Христос, на Св. Богородица, Св. Йоан Кръстител и на Св. Георги. Изографисани са в цял ръст, което рядко се среща

в православните храмове. Върху краката на Христос се виждат следите от гвоздеите.

В двора има няколко войнишки паметници на местни млади мъже, загинали по време на войните от 1912 до 1918 г. При строителството е намерен дискос от 1872 г., което говори за съществуването на по-стар храм.

През последните десетилетия все повече туристи и последователи на Петър Дънов посещават село Мърчаево с желание да видят къщата и обстановката, в която той е живял от 10 януари до края на септември 1944 г. Интересът към живота и учението на Петър Дънов е доказан при национално допитване, проведено от БНТ, в което той е посочен на второ място след Васил Левски като най-велика личност на 20-и век. Сега тази къща е превърната в музей и целогодишно, през всички дни на

седмичата, приема посетители. Собствениците са гостоприемни и в двора е създадена обстановка за кратък отдих и закуска. Дънов е имал подчертано уважение към водата и усет къде тя може да се открие. В двора на къщата

на Темелко Гьорев не е имало източник на вода и стопаните я пренасяли отдалеч. На 28 май 1944 г. Дънов посочва място зад къщата, където ще излезе вода. Тук той собственоръчно открива малко изворче, което нарича „Изворче на доброто“. Оттогава всяка година в последния неделен ден на май тук идват неговии последователи и поклонници на събор, след което се изкачват на Церова поляна, където изпълняват паневритмия.

Къщата на Темелко Гьорев, в която по време на бомбардировките над София е живял Петър Дънов, се намира на ул. „Касис“ № 33.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

КНИЖНА ЛАВИЦА

НОВА КНИГА ЗА ИСТОРИЯТА НА НАЙ-МАСОВИЯ СПОРТ У НАС

Наскоро излезе книгата на проф. д-р Атанас Георгиев „Магията на ориентирането“.

„Тази книга е принос в историята на ориентирането в България. Тя ни въвежда в едно пространство, в което времето тече по интересен начин... На всички, които ще прочетат тази книга, предстои да преминат по един хубав маршрут през историята на българското ориентиране – спомени, емоции, хубави и трудни мигове, показани на 158 страници с 252 красиви цветни и черно бели фотоса. В това пътешествие из историята на ориентирането проф. Георгиев разказва предимно за важни моменти, в които лично е присъствал и е повлиявал за постигането на успехите в този спорт“, казва нейният редактор Константин Койнов.

„В книгата разказах за неща, които съм преживял и са близки на сърцето ми, сочи

авторът проф. д-р Атанас Георгиев. Те трябва да бъдат споделени като история с идните поколения ориентировачи. Винаги казвам на младите и на моите студенти сами да търсят и намират своето призвание в живота“.

Проф. д-р Атанас Георгиев има дългогодишен опит като спортен педагог, учител, треньор,

преподавател и деятел на физическото възпитание и спорта, в частност – спортното ориентиране. Той е автор и на книгите „Ориентиране за всички“, „Ранното обучение по ориентиране“, „Модел на спортната подготовка по ориентиране“, „Туризм, ориентиране и лагерно дело“, „Организация и управление на физическото възпитание и спорта“ и на над 50 публикации по проблемите на физическото възпитание и спорта ориентиране.

ХИЖАРИ ОБСЪДИХА ПРОБЛЕМИ НА ПЛАНИНСКИТЕ ДОМОВЕ

Традиционната годишна среща на хижари, които стопанисват обекти в Стара планина тази година се състоя на 17 октомври в хижа „Тъжа“ в Калоферска планина. В нея участваха над 30 хижари и техни съратници, председателят на БТС Венцислав Венев и Карел Маринович – член на УС на БТС.

Обсъдени бяха проблеми на стопанисваните обекти. Въпросът със снабдяването с дърва бе решен на място – доставките са осигурени от Дирекция на НП „Централен балкан“. Поставен бе и въпросът за източници на финансиране на ремонти на покриви и други ремонтно-строителни дейности в хижите. Много хижари изразиха надежда, че напред БТС ще помага за финансирането на

тези дейности.

Срещата бе полезна и за поддържането на професионални контакти и обмяна на опит.

От БТС бяха връчени възпоменателни плакети. Вечерта продължи с много веселие, интересни истории,

песни в акомпанимент на акордеон или китара. В разгара на тържествената част се появи екип на предаването „Разказите на хижаря“.

Общността реши заслон „Ботев“ да бъде домакин на следващата среща през 2024 г.

ПЛОВДИВЧАНИ ИЗКАЧИХА МИДЖУР ОТ СЪРБИЯ

Не търсете пловдивски еделвайси на старопланинския връх Миджур, защото те „цъфнаха“ там на 13-и август т. г. само за около половин час и то колкото да се уверят, че инатът е присъщо качество и на мъглата – най-големия враг на туристите. А как се стигна до там ще разкажем в следващия репортаж от мястото на събитието.

В ранното утро на 12-и август 16 любители на високопланинските емоции, членове и симпатизанти на ТД „Еделвайс“, стартираха с пъргав микробус от Пловдив към граничната Пиротска област на западната ни съседка. В северната част на областта извисява снага, поделения по братски между България и Сърбия, старопланински връх Миджур /2169 м н. в./, който сръбските туристи почитат като свой планински първенец.

Почти четири часа изчакахме дълго протоколната се колона от едва лазещи туристически автобуси към КПП „Калотина“. След като най-сетне стъпихме на чужда (и не съвсем) територия, към 14 часа се озовахме на първия от трите манастира, които по програма трябваше да посетим – Суковски манастир „Успение на Света Богородица“. Тук и на други свети места в този край, в течение на векове са демонстрирали своя майсторлък български зидари и иконописци.

Следвайки извивките на Ерма

река, гладкият асфалтов път ни отведе на следващия Погановски манастир „Свети Йоан Богослов“, за който научихме, че е най-красивият в този край. Строен някъде към края на 14 в. сл. Хр., той също носи отпечатъка на българската строителна школа и има печалната съдба на почти всички християнски храмове в поробените земи. Бил е разрушаван от поробителите и отново възстановяван от местните жители.

Продължихме автопохода към третия духовен храм – манастира „Свети Георги“. И тук, както и в другите манастирски църкви, запалихме свещички за успокоение на душите на мъртвите и за здраве на живите ни близки. Полюбувахме се на красивата околност и потънахме в цветя манастирски сгради и припориохме послушното ни през тези два дни возило. На път за Пирот излязохме на широка магистрала и скоро се озовахме в

града, където ни очакваше Момчиловата крепост, добре стопанисвана и увековечаваща делата на легендарния войвода. С присъщите му прозорливост и умение, на това място той е направил парите си, с които по-късно създава в Беломорието цял търговски флот. Напуснахме историческия град и насочихме към мястото за нощувка – хотел в първото от няколко курортни селища в този район – Цръна гора. Настанихме се и дойде ред да се облажим в ресторанта на хотела с прословутата сръбска плескавица, която поляхме обилно със зайчарска бира.

На тринадесетия ден на август потеглихме към местността „Бабин зуб“, получила името си от оригиналните скални образувания. Люшкането по завои продължи 25 минути, след които пред нас се откри широка слънчева поляна. Недалеч от нея дремеха в очакване на зимата ски лифтове. Поляната се именува „Плажа“, най-вероятно защото заведението за хранене предоставя на гостите си шезлонги. Ние обаче нямаше време за това удоволствие и след чаша ободрително кафе поехме към все още безоблачния Миджур в далечината. Междувременно бяхме предупредени от нашия Фюрер

да се запасим с вода, защото по маршрута има само един извор – „Трите кладенеца“. Мекият почвен път, добре „обработен“ от местните моторни търсачи на силни усещания, плавно поглъщаше денивелацията. Не мина и час и срещу нас видяхме проточила се дълга колона от стотина сръбски туристи, прекарвали нощта на върха, за да наблюдават предсказаният от астрономите метеорен поток. Прогнозата се оказала вярна, но всичко станало с цената на петте целзиеви градуса, които ядосаният, че нарушават нощното му спокойствие Миджур, стиснато предложил.

Първите изкачили се от

нашата дружинка в 3 с е д н а х а украсената със сувенирни флагчета триангуларна гранична пирамида точно след 2 часа и 55 минути. Но още с пристигането разбрахме, че желанието ни да видим отвисоко българска територия няма да се сбъдне. Мъглата се заинати и не ни остави никакви шансове да се полюбуваме на родните северозападни ширини. Заснехме доказателствен фото материал и заслизахме по обратния маршрут, доволни от стопроцентовото изпълнение на програмата. И как де не останем доволни, когато водачът ни сподели, че за да качим върха от българска страна ще са необходими минимум още два часа и бели дробове с по-голям обем.

Походната дисциплина поспадна, защото докато едни се забавляваха с нескончаемия низ от вицове на водача Иван Лесов, други беряха боровинки, които на отиване сякаш ги нямаше. Благодарихме и на небесния старец, който беше инструктирал облачния си антураж да не ни напомня за дъждобраните. След около два часа и половина отново бяхме на „Плажа“. Обядахме, преборихме жаждата с бира и потеглихме обратно за нашата България.

Кънчо МИХОВ – председател на пешеходния клуб към ТД „Еделвайс“ – гр. Пловдив

ТУРИСТИЧЕСКИ СЪБОР „ЗЛАТНА ЕСЕН“ В ИЗТОЧЕН БАЛКАН

На 7 и 8 октомври т. г. в Айтос се проведе Първият туристически събор „Златна есен в Източен Балкан“. Целта на събитието бе да се популяризират туристически пътеки и забележителности в района.

Организатор на събитието бе ТД „Чудни скали“ – Айтос, а гости – представители на туристически дружества от Варна, Силистра, Разград, Павликени, Добрич, Нова Загора, Стралджа и Шумен. Сред гостите на събитието бяха Венцислав Венов – председател на БТС и Васил Николов – член на Управителния съвет на БТС.

Туристите останаха очаровани от красотите на Източен Балкан и невероятните гледки отвисоко към Черно море. Преходите бяха по два маршрута. Първият бе: с. Карагеоргиево – Крепостта – Бяла река – местност Къркатлъка, а вторият: с. Тополица – местност

Къркатлъка.

В неделя туристите се отправиха към забележителностите „Трите братя“, „Орела“ и скално светилище „Казаните“, като посещението включваше беседа за всеки обект. Обиколката завърши през парк „Славеева река“, който очарова всички с красотата на неговите флора и фауна.

текст и снимки: ТД „Чудни скали“ – Айтос

12-то издание на събитието „Клубове и организации“ МЛАДЕЖИ СЕ ЗАПОЗНАХА С ПРОЕКТА ЗА ЦИФРОВИЗАЦИЯ НА 100-ТЕ НТО

На 13 октомври т.г. в Дома на културата „Средец“ в София се състоя поредното 12-то издание на младежкото събитие „Клубове и организации“. Прочетен бе поздравителен адрес от първия български астронавт Георги Иванов.

Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров и Яна Петрова направиха обширна презентация на Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ и представиха

проекта на БТС и Yettel за дигитализация на обектите, чрез който участниците в движението вече могат да получават дигитални печати на 100-те НТО, равностойни на хартиените. Представянето провокира интереса на публиката и бяха зададени много въпроси.

Събитието продължи с игри на Младежка мрежа на КТ „Подкрепа; обучение „Първи стъпки на родопски хора“ с помощта на представители на

Фолклорен ансамбъл „Родопа“ – Смолян и гайдара Петър Янев, наблюдение на звезди чрез „Астрономическа асоциация „София“ и младежки инкубатор по астрономия. Най-добре представилите се групи участници бяха отличени от авторитетно жури и получили различни награди, като посещение на НАО „Рожен“ – Смолян, посещение на Софийския планетариум, награди на списание „Космос“ и др.

СКАЛНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В ГОЦЕДЕЛЧЕВСКИЯ КРАЙ

Своеобразна атракция за туристите са стотиците скални феномени, пръснати из всички краища на страната ни. При тях природата в продължение на милиони години е показала своето ненадминато майсторство на изкусен ваятел, създал най-различни причудливи скални образувания. Един наистина забележителен микрореф. Наблюдателният турист с богато въображение лесно ще открие в скалите най-различни фигури на морски и сухоземни животни, на птици, гъби, хора...

Според мнозина природо-изследователи Благоевградска област, към която спада и Гоцеделчевският край, е сред най-богатите в страната ни на забележителни скални феномени, някои от които са доказани от специалистите култови средища.

На територията на община Гоце Делчев, разположена в Югозападна България, примамват погледа над десетина скални забележителности, за три от тях разказваме накратко в следващите редове.

Крокодилите

е интересно скално образуване в пролома Момина клисура, на около 15-16 километра северно от град Гоце Делчев в местността Самандов хан.

Огромна продълговата скала с дължина около 12 м и височина близо 2 – 2.5 м е легнала усамотена на повърхността и наподобява

същински крокодил. До него се показва главата и на още един, изгубил тялото си „по неизвестни причини“.

Легенда разказва, че когато близката Гоцеделчевска котловина е била езерен басейн (през плиоцена) и климатът е бил по-топъл, край бреговете му обитавали крокодили. След оттичането на водата две от животните се придвижили на север, където все още имало бластисти места и впоследствие се вкаменили.

Допреди петнадесетина години тази скална забележителност можеше да се види дори от автобус при пътуване от Гоце Делчев за София, тъй като се намира на около 50 м вляво от шосето, но напоследък това е невъзможно поради избуялата храстова и дървесна растителност, която закрива погледа към Крокодилите. Опознаването им може да съчетае с посещение и на близките Момина кула (историческа забележителност) и Купена (скален феномен).

Високо над с. Мосомище, в пазвите на Южен Пирин, се намират скалните забележителности Пиростията и Вальов камък (камен). Усамотената скална грамада

Пиростията

разположена на около 1100 м надморска височина, представлява огромна хоризонтална каменна плоча, подпряна от двете страни със заоблени скални подпори, откъдето идва и името ѝ. Пиростия

е новогръцка дума и представлява железен триножник или четириножник, който се поставя върху горящ огън, за да поддържа съдове. В кухнята и могат да се подслонят 7-8 души.

Погледната от друг ъгъл, тя прилича на голямо polegнато животно, сгушило рожбите си. Образованието е в резултат на нееднаквата спойка на минералите в скалата, което е позволило някои частици по-бързо да се разпаднат под въздействието на вятъра, дъждовната вода и денонощното колебание на температурата.

През 1962 г. Пиростията е обявена за природна забележителност. От Мосомище до нея се отива за около 2 часа и 20 минути по пътека срещу течението на р. Мосомишка.

Вальов камък (камен)

от Пиростията за около 1 час и 15 минути с изкачване в южна посока се достига загадъчния Вальов камък. Намира се на незначително странично било, на границата между землищата на селата Мосомище и Тешово. Силно впечатляващ е този грамаден, заоблен, валчест камък с къболовидна, топчеста форма. Интересно е наистина как и откъде е попаднал усамотен тук. Наблизо има останки и от стар планински път, който идва от с. Тешово и продължава за град Гоце Делчев.

текст и снимки: Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

Вальов камък

Крокодилите

Пиростията

НАЦИОНАЛЕН ПОХОД „ОСВОБОДИТЕЛИТЕ НА ГРАД НЕВРОКОП“

За четвърта година ТД „Момини двори“ и община Гоце Делчев организираха Национален туристически поход „Освободителите на град Неврокоп“. Той се проведе в четири лъча - по маршрута, изминат преди 111 години от освободителите - четите на ВМРО, доброволците

и полка на генерал Силиян Ковачев.

Тази година в похода се включиха над 300 участници - ученици от трите основни училища в града, от тези в селата Баничан и Мосомище и от НПП „Димитър Талев“. Тук бяха не само туристи от дружеството домакин, но и от Туристическо дружество „Бунай“ - Панагюрище, както и от „Млад планинар“ - Петрич. Гостите споделиха отличните си впечатления от организацията на похода и от факта, че в него се са включили много млади хора.

„Участвала съм във всички

походи досега и мога определено да кажа, че с всяка година тази прекрасна инициатива намира все повече привърженици“, казва Гергана Сандъкчиева, ръководител на „Млад планинар“, Петрич. За пореден път своето място в похода заеха и представители на ВМРО - БНД в града.

По традиция активистки от Туристическото дружество, облечени в народни носии, посрещнаха участниците с хляб и сол.

Когато четирите лъча се срещнаха на площада

пред паметника на Гоце Делчев, прозвуча химнът на Република България. След това председателят на Туристическо дружество „Момини двори“ Димитър Балтаджиев приветства участниците и награди ръководителите на групите, както и най-младия и най-възрастния турист - четиригодишната Пенелопе и туриста ветеран Георги Ципаров. Организаторите бяха подготвили удостоверения за всички, включили се в инициативата. Тържеството продължи с поднасяне на цветя пред паметника на Гоце Делчев.

След кратко боледуване, на 68 години почина АНГЕЛ КОЛЕВ

изявен туристически деятел, секретар на ТД „Средногорец“ - Чирпан и дългогодишен сътрудник на вестник „Ехо“, неуморим журналист, публицист, туристически деятел, инициатор за създаване на Юношески туристически клуб „Самодивец“ към чирпанското дружество.

Ще го запомним като рядко добър, талантлив и обаятелен човек и приятел.

Ръководството и УС на БТС, както и редакционният екип на в. „Ехо“, изразяват най-искрени съболезнования на семейството и близките му.

Поклон пред светлата му памет!

АЧО, ЧОВЕКЪТ И ПРИЯТЕЛЯТ

Чирпанската туристическа общност осиротя, загуби още една от емблематичните си личности, и то - най-дейната, най-пламтящата, най-разпознаваемата.

Своя път към по-добрия свят пое Ангел Георгиев Колев - дългогодишен секретар на туристическо дружество „Средногорец“, гр. Чирпан. Като такъв Ангел беше двигател на туристическата дейност, човекът, който обединяваше стари и млади, опитни и начинаещи. Беше разумен, деловит, но и сърцат, раздаващ се. Работеше, без да търси отплата за себе си.

Неговата дейност беше респектираща. Учител, журналист, неуморен общественик, творец, а за нас, чирпанските

туристи, той беше страстен планинар, изключителен организатор и безценен приятел. Затова загубата ни е огромна.

И до последния си дъх Ангел продължаваше да се раздава. Даваше наставления за дейността на туристическото дружество, продължаваше да списва вестника и да подготвя свои заместници. Малко преди да почине, редактира поредния брой на вестник „Чирпански новини“, чието излизане така и не дочака.

Но истинският победител в неравната битка с болестта не е смъртта, а делата и примерът, които Ангел ни остави. Те са незаличими и проправят пътека, по която сме длъжни да продължим.

Поклон пред паметта ти, Ангеле! Благодарим, че споделихме част от пътя ти! Вярваме, че и от отвъдното ти ще си с нас и ще ни помагаш! Земята си взима своето. Небето чака и нека те приеме като дар! Мир на душата ти!

Георги ЖЕКОВ

ЗА 13-А ПЕЩЕРНА ЕКСПЕДИЦИЯ
„TERRA BESSICA“

През септември в сърцето на Родопите, край Ракитово, се проведе 13-ата поредна пещерна експедиция „Терра Бесика“. И тя замина в анализите на Българско пещерно дружество - Ракитово, съответно в историята на спелеологията в България. Както обикновено, сборът на събитието бе ловната хижа в м. Качаков чарк. Преди обаче участниците да се насочат натам, повечето присъстваха на откриването на инсталираната пред община Ракитово фотоизложба „Дом в обятията на българските планини“ с автор Иван Христов. Както винаги около хижата се обособи палатков лагер, защото нямаше как тя да поеме всичка ни. И този път броят на ентузиастите бе повече от тридесетина. Участниците представляваха Българското пещерно дружество и три клуба от състава на Българската федерация по спелеология. Те бяха от различни краища на страната - Варна, Враца, Етрополе, Пловдив, Перник, Пещера, Стара Загора, Ракитово и София.

В този ден ни валя кратко, но интензивно, два пъти - с други думи експедицията ни тръгна като „по вода“. Празничното утро бе слънчево и предвещаваше успешен ден, но за това най-напред трябваше да разпределим задачите помежду си. Разделихме се на малки групи и всеки се насочи към местоназначението си. Разбира се, най-голямо внимание бе отделено на пещерата „Ледника“. Както вече е известно, през последните две години изцяло проучените й галерии бяха надлежно картографирани и тя се сдоби с дигитална карта, на която са отразени почти 1 300 м. Все пак там останаха няколко питани и с тях надеждата, че пещерата може да бъде удължена и, ако е рекъл Господ, да се свърже с най-дългата пещера в района - „Лепеница“. За целта три групи поеха към разни места в „Ледника“, където се очакваше пещерата да продължи. Уви! В края на деня се оказа, че нито едно от проверените места не даде положителен резултат - ту скалите се бяха срутили, ту

галерията само след метър-два ставала непроходимо тясна. Малка четиричленна група се запъти към пещера „Паничката“, където вече няколко години полека се напредва навътре. Вероятно някога в „Паничката“ са се губели част от водите на Чукурска река. Свидетелство за това е дебелият до няколко метра нанос от пръст, глина и речен чакъл, отложен на пода на галерията. А посоката й е право към пещера „Лепеница“, към която се е движела някогашната река. И този път, въоръжени с кирки, лопати, мотика и тармъци, отнемахме и изнасяхме наноса с количка навън, отваряхме пътя си напред и бавно навлизвахме в посока „Лепеница“. Поредната копаческа „епопея“ в „Паничката“ продължи и на следващия ден. Постигнатият напредък се дължи на самоотвержеността на Колето и Весето Проданови, Даниела (Додо), Станимира, Андрей, Ивайло и Алексей, но работата там ще продължи.

Група, съставена от насъбрали се покрай майките пещернячки и гостенки мъничета, „шурмува“ пещера „Лепеница“, където всички се поразкършиха и налюбуваха на подземните й красоти. Сходни преживявания имаше там и групата старозагорски пещерняци, но те май успяха да се окалят много повече.

В съботния ден големите ни надежди Монката и Тим получиха мисията да прегледат възможно ли е една новооткрита през 2022 г. в „дъното“ на пещерата

работа.

Планът включваше и водолазно гмуркане зад един от сифоните на „Лепеница“ с цел картографиране на проучените в годините назад галерии. С тази задача дежурно се зае пловдивчанина Александър Стоев. За съжаление се оказа, че водата е нанесла много пясък в сифона и е затворила пътя за гмуркане. За компенсация Сашо и съклубника му Асен картираха някаква забравена лепенишка галерия. Опит да бъде преодолян и един друг сифон в „Лепеница“ и да се работи зад него бе направен и в неделния,

последен ден на експедицията, но водолазът се натъкна на предишната трудност. Пловдивският екип обаче не си губи времето и взе, че направи нова дигитална карта на пещера „Паничката“, за да я впише в общата дигитална карта на пещерите в района. Хвала им. Почти на изпроводяк ни щукна да „хвърлим едно око“ на позабравената пещера „Дедова дупка“, та току виж открием някоя пролука, водеща надолу. Мушнахме се, но поредната „експертиза“ не даде положителен резултат. За сметка на това, съвсем наблизко откривателят на „Дедова дупка“, чието име от скромност ще премълчим, се натъкна на малка пукнатина в скалите, откъдето лъхаше студен въздух - неопровержима индикация, че отзад има кутина. Зачопихме скалите, в копането влязоха в употреба разни инструменти, пристигнаха агрегатът и къртачът... Но, не би! Щом достигнахме кутината се оказа, че тя кореспондира със съседката си и то чрез абсолютно непроходима пукнатина. Ами да, птицата на щастие не винаги каца на рамото на пещерняк-изследовател, но и на всеки друг търсещ човек!

Нека се знае - „Terra Bessica“ е постоянна действаща експедиция и ние ще продължим да шетае из Ракитовския дял на Родопите. Довиждане до следващото издание през 2024. Дай Боже!

Алексей ЖАЛОВ

ХРИСТО ХРИСТОВ (ПОПИТО) - НЕОСТАРЯВАЩИЯТ
Животът му е толкова богат и интензивен, сякаш не е на 91 години

На връщане от хижа „Дерменка“, както винаги спираме да си напълним вода от „Еделвайс“. Това е каменна чешма с чучур и корито на пътя край прохода Троян - Кърнаре. Ако някой не е пил от тази божествена вода, значи доста е пропуснал. До нас спира кола и от нея слиза усмихнато старче. Гледаме се един друг, познат глас, позната физиономия. Изведнъж познат бачо Христо и всички ахнахме. Не можехме да повярваме, че това е човекът, който не сме виждали от много години. Последваха здрава мъжка прегръдка и дълъг разговор. Разбрахме, че сам ходи с колата и зиме, и лете през трудния проход, за да се снабдява с продукти. Няколко коли е сменил, но по никоя от тях няма и драскотина, разказва, смеейки се. Това е човекът, който повече от 40 години работи на Беклемето. Той не се оплаква, напротив, със задоволство казва, че здравословно е добре и че приближава да навърши 92 години. Заявява го с гордост и широка усмивка. Слушаме го

и „Добре дошли“ и ще усетим, че наистина сме добре дошли на това място, притегателен център за туристите. Ще приготви вкусна храна. Ще ни гости с деликатеса „боб с манатарки“, ще дойде на масата ни, ще каже наздраве, ще разкаже планинска легенда, ще попее с нас и без да ни досажда излишно,

захласнато и мислено се връщам в годините назад, когато имаше големи зими и снегът стигаше до половината на телефонните стълбове. Понякога чакахме ден-два, докато дойде автобусът от Троян. И то къде - естествено при Христо Попито, който ще ни посрещне в ресторанта с усмивка

през цялата вечер ще усещаме присъствието му. На сутринта ще е станал преди всички, чаят ще ври на огъня, а печката ще бумти. Накрая ще ни изпрати с планинарски поздрав, който ще кънти в ушите ни през целия път и тайно ще ни се иска да се връщаме отново и отново, въпреки че спяхме в ресторантчето му по маси и столове. Много е помагал, много хора е спасявал. Няма да забравя датата 3 февруари 1988 г., когато петима се борихме със смъртта в продължение на 28 часа и той, заедно с небезизвестната баба Стана, няколко дни се грижиха за нас. Според мен този човек заслужава туристическо отличие. Поздравяваме го с предстоящия рожден ден, защото какво са годините - само една цифра!

„Човек е богат със своята ЦЕЛ, богат е със своя собствен дял, но не с това, което е взел, богат е с това, което е ДАЛ!“
За своите буйно изживени години ти не тъжи,
а още толкова напред с дух и устрем ПРОДЪЛЖИ!

ТД „Белите брези“ - Борово, област Русе

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

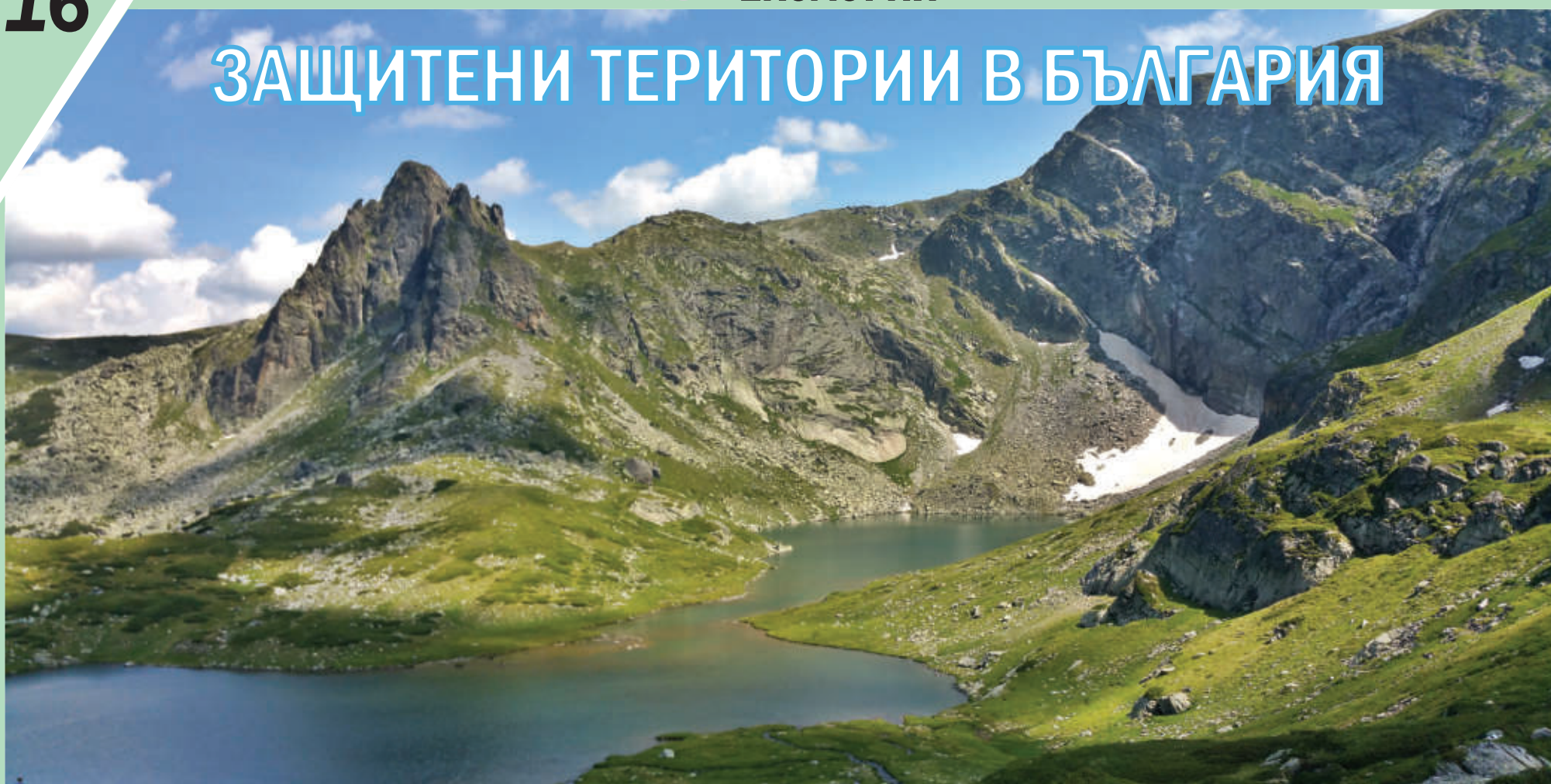
Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 3 число на съответния месец.
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОР: Петя Иванова - 0882966316
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ В БЪЛГАРИЯ

Изключително богато биоразнообразие, природни паркове, уникални природни забележителности, впечатляващи пещери, каньони, ледникови езера – трудно е накратко да се опише колко разнообразна и прекрасна е природата на България. В страната има отлични условия за всякакви екологичносьобразни дейности – разходки, планински преходи, наблюдения на птици, животни и растения, посещения на природни забележителности и др. Основна и водеща винаги е мисълта за съхраняване и опазване на природата.

На територията на България съществуват 3 национални парка, 55 резервата, 11 природни парка, 565 защитени местности и 35 поддържани резервата. Към тях се прибавят и 114 орнитологично важни места, в които се срещат редки видове птици. Защитени са 574 вида растения, 483 вида животни и 1581 вековни дървета. Много от защитените райони, особено по Черноморието, са застрашени от безразборно незаконно строителство. По биологично разнообразие България е на второ място в Европа. Растенията наброяват над 12 360 вида, от които над 3800 вида са висши, сред които 170 вида са ендемити. В Червената книга на България са включени 763 вида. Като лечебни са регистрирани около 750 растения, като 70% от тях са стопански ценни видове и страната изнася около 15 хил. тона билки годишно. Горският фонд възлиза на около 4.0 млн. хектара или над 36 % от площта на страната. От листопадните широколистни гори най-разпространени са дъбовите и буковите гори. Дъбовите гори са разпространени в териториите с надморска височина до 1000 м, докато букови гори има предимно в среднопланинския пояс на страната. В долните течения на реките Батова, Камчия, Ропотома и Велека са развити лонгози. Естествените иглолистни гори са разпространени в териториите до 2200 м н.в. Най-голямо разпространение имат в Родопите. Те се състоят предимно от смърч, ела и бял бор. В Славянка и Пирин расте черната мура, а в Средна Стара планина, Западните Родопи, Среден Пирин, Рила и Витоша – бялата мура.

В България са разпространени 27 000 вида представители на безгръбначната фауна, а гръбначните са представени от над 750 вида, от които 397 вида птици, 207 сладководни

и черноморски вида риби, около 100 вида бозайници, 52 вида земноводни и влечуги. В страната се обособяват седем зоогеографски района. Четири се включват в Средиземноморската подобласт, а три в Евросибирската подобласт. В страната са разпространени европейски, евросибирски и средиземноморски видове, като в районите със средиземноморско климатично

са обявени за биосферни по програмата на ЮНЕСКО „Човек и биосфера“ – „Алиботуш“, „Баюви дупки- Джинджирица“, „Бистришко бранище“, „Боатин“, „Червената стена“, „Чупрене“, „Джендема“, „Дупката“, „Камчия“, „Купена“, „Мантарица“, „Маричини езера“, „Узунбуджак“, „Парангалица“, „Сребърна“, „Стенето“, „Царичина“). Обявени са 2234 природни забележителности.

Биосферният резерват

„Дуранкулак“ и „Сребърна“.

22 обекта са обозначени от Birdlife International като важни ареали на птици в Европа – природна забележителност блато Алепу, резерват „Атанасовско езеро“, резерват „Остров Белене“, Бургаско езеро, нос Емине, резерват „Калиакра“, природна забележителност Дуранкулак, природна забележителност Заското, Остров (безименен) в р. Дунав, близо до Нова Черна, резерват

„Камчия“, язовир „Малко Шарково“, Мандренско езеро, язовир „Овчарица“, Природен парк „Русенски Лом“, Комплекс Шабла-Езерец, резерват „Сребърна“, резерват „Стенето“, резерват „Вълчи дол“, резерват „Царичина“, остров Вардим, природна забележителност Ятата.

За достъп до много от скритите съкровища на българската природа са създадени стотици километри маркирани екопътеки („Негованска“ – по ждрелото на р. Негованка, с. Емен, Велико Търново; „Трънска екопътека“ в близост до ждрелото на р. Ерма, Западна България; „Дряновска екопътека“ край Дряновския манастир; „Врачанска екопътека“ в ПП „Врачански Балкан“ и др.) с различни обекти за отдих – хижи, заслони, беседки, пейки, места за наблюдение и др. В планините са маркирани пътеки с обща дължина над 37 000 км. През територията на страната преминават международни туристически маршрути – финалната отсечка (Ком – Емине) на европейския туристически маршрут Е-3, европейският туристически маршрут Е-4 – „Витоша-Верила-Рила-Пирин“ и европейският туристически маршрут Е-8 – „Рила-Родопи“.

В населените места около парковете са организирани посетителски центрове. За сигурността и безопасността на туристите се грижат Българският туристически съюз, Планинската спасителна служба и Българският червен кръст.

влияние се срещат и много реликтни видове. Пещерната фауна на България наброява над 100 вида. Черно море със своите рибни запаси е обект на спортен и промишлен риболов. Някои от най-разпространените животни в България са благородният елен, сърната, дивата свиня. Сравнително често срещани са чакалът и лисицата, докато мечката, царският орел, тибетският як и зубърът са значително по-редки.

В страната са създадени три национални парка – „Пирин“ (ЮНЕСКО), „Рила“ и „Централен Балкан“ и 11 природни парка – „Беласица“, „Българка“, „Витоша“, „Врачански Балкан“, „Златни пясъци“, „Персина“, „Рилски манастир“, „Русенски Лом“, „Сините камъни“, „Странджа“ и „Шуменско плато“. С цел опазване на биоразнообразието са създадени 89 резервата (17

„Сребърна“ обхваща езерото Сребърна и територията край него. Представя и з л ю ч и т е л н о то богатство на растителни и животински видове и е една от най-интересните и важни влажни зони в Европа. През него минава един от миграционните пътища на прелетните птици между Северна Европа и Централна Африка – т. нар. **Via Pontica**. Друг път на птиците е **Via Aristotels**, който минава по долината на р. Струма.

Четири от резерватите са обявени за важни влажни зони по Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарска конвенция) – „Аркутино“, „Атанасовско езеро“,

БТС търси дълготраен партньор за туристически дом „Никола Габърски“ - град Троян

Туристическата база се намира в парк Капинчо, град Троян, има достъп по асфалтов път. Представлява масивна двуетажна сграда с капацитет над 60 места в стаи с 2 и 3 легла със самостоятелни санитарни възли, локално отопление, туристическа кухня, паркинг, учебен кабинет, барбекю, детска площадка. Има също и допълваща база в същия парк, която е в лошо състояние и има нужда от сериозен ремонт.

От Сдружение „Български туристически съюз“ смятаме, че Туристически дом „Никола Габърски“ е особено подходящ за създаване на База за активен туризъм и сме готови да вложим усилия, за да развием туристическото място в тази посока.

Базата за активен туризъм ще развива редица дейности и спортове на открито, като велотуризъм, екотуризъм, ориентиране и др. Освен това базата ще бъде използвана за провеждане на организирани от БТС курсове и образователни детски лагери.

За допълнителна информация: 0882 966 360 или bts.secretar@gmail.com

